

למה בפורים שותים יין?

**השייכות המיוחדת של
חג פורים לנשים וילדים**

שיחה מרתקת עם הגה"צ

רבי גמליאל רבינובויץ שליט"א

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת תצוה | גליון מס' 368 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

אנחנו רואים שעיקר ההתעסקות עם יום הפורים היא דווקא אצל נשים וילדים. הילדים מגיעים לשיא השיאים שלהם ביום הפורים, הם מקבלים 'פורים געלט' - דמי פורים, הם אלו שמתחפשים בתחפושות צבעוניות וססגוניות, הילדים הם אלו שמכים בהמון בקול שמחה והמון חוגג, מה שלא עושים בשום חג אחר כזה עסק דווקא מהילדים

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א בשיחה מרתקת לקראת ימי הפורים, למה בפורים שותים יין? והחג המיוחד דווקא של הנשים והילדים

לו כזה דבר... אם יהודי שותה יין, ובא זבוב ונופל בתוך הכוס. מה הוא יעשה? ייקח כפית, יוציא את הזבוב, יזרוק אותו ממנו והלאה, וימשיך לשתות את היין כאילו לא קרה דבר. למה? כי הזבוב מגעיל, אז זורקים אותו, אבל הוא לא מטנף את כל היין שבכוס. אבל אתה, המלך אחשוורוש, אם תיגע בכוס יין של יהודי, אפילו אם לא תיגע ביין עצמו אלא רק בכוס, הוא ייקח את כל הכוס וישפוך אותה. למה? כי אתה מגעיל אותם הרבה יותר מזבוב מטנף. נו... מה תגיד על זה? אתה חושב שהם יצליחו לחיות לאורך זמן תחת חסותו

לקראת ימי הפורים, ביקשנו לשוחח עם הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, ראש ישיבת 'שער השמים' ומחבר ספרי 'טיב הכוונות', 'טיב הפרשה' ושאר ספרים. ביקשנו מהרב שליט"א לשמוע דברי חיזוק והכנה דרבה לקראת פורים, ואכן זכינו לקבל מלוא החופניים מאוצרו הטוב כאשר תחזינה עיניכם מישרים: רבי גמליאל פותח את דבריו במאמר חז"ל 'חייב איניש לבסומי בפוריא'. ושואל שאלה מאוד מעניינת: מדברי חז"ל אנחנו רואים שיש מצווה מיוחדת לשתות יין בפורים, ולכאורה צריכים להבין מה העניין המיוחד בשתיית יין בפורים? בפסח אוכלים מצות זכר למצות שאכלו אבותינו כשיצאו ממצרים, בסוכות אנחנו יושבים בסוכה זכר לסוכות שבהן הושיב הקב"ה את בני ישראל בצאתם ממצרים, בחנוכה מדליקים נרות זכר ל'והדליקו נרות בחצרות קדשיך' ולנס פח השמן, אבל איך קשור יין לפורים? חשבתי לומר שהרי הגמרא מספרת לנו שהמון היה מומחה בינלאומית לדיבורי לשון הרע. הוא לא היה סתם רכלן שמספר דברי לשון הרע ורכילות, אלא היתה לו מומחיות מיוחדת לומר את הלשון הרע באופן שיתקבל על לב השומעים, הוא היה נותן הקדמה, מייצר מתח בקרב השומע, ואז מגיע עם הלשון הרע העסיסי שלאחריו היה גם קובע קביעה נחרצת שפלוני הוא אדם רע ומתכנן רעות ולכן יש לטפל בו במלוא החומרה. איך דיבר המן דלטוריה על עם ישראל? הוא בא לאחשוורוש ואמר

הכנסת. היה שם ראש הקהל שהתאים כמו כפפה ליד לפסוק 'ועשיר יענה עזות', הוא החליט שהגיע הזמן להעמיד מקהלה בבית הכנסת. הציבור לא התלהב מהרעיון, כי מקהלות היו עושים אצל המשכילים, אבל מי הוא זה ואיזהו שיעז להמרות את פיו של ראש הקהל, או להעיר הערות לגבי ההחלטות שהחליט.

הלך ראש הקהל ואסף קבוצה של אנשים שאותם הוא מינה להיות חברי המקהלה, לקח חזן והעמיד אותו על ידה ה'בימה', במקום בו קוראים קריאת התורה. אצל אחינו בני עדות המזרח מקובל מדורי דורות שהחזן עומד במרכז בית הכנסת, אבל אצל האשכנזים לא היה הדבר מקובל בכלל, וגדולי הדורות עמדו כחומה בצורה על כך שלא יעשו שום שינוי בצורת ההתנהלות של בתי הכנסת, כי חששו מפני ה'קידמה' הארורה שביקשה לכלות כל חלקה טובה בכרם בית ישראל.

ראה הרב מברסק את מה שעושים בבית הכנסת שלו, הוא פנה ממקומו שבכותל המזרח, הגיע ל'בימה', ואמר לחברי המקהלה ולחזן "אני מוחה על השינוי במנהגי אבותינו ודורש שתדרו מיד מהבימה, שהחזן יעמוד ב'עמוד התפילה' הרגיל כמו שהיה מימים ימימה בלי שום שינוי".

שמעו אנשי המקהלה בקול הרב וירדו מהבימה. אבל ראש הקהל לא טמון ידו בצלחת. גם הוא ישב אצל כותל המזרח, וגם הוא פנה אל הבימה, והורה לחברי המקהלה לעלות בחזרה אל הבימה. הם פחדו ממנו וצייתו לו. הרב ראה את מה שהתחולל ירד שוב מכותל המזרח אל הבימה, והורה להם לרדת, וכך נמשך הסיפור הזה 12 פעמים שבהם ראש הקהל מורה להם לעלות, הרב מורה להם לרדת, והם פחדו גם מראש הקהל וגם מהרב, וכל פעם צייתו למי שנתן להם את ההוראה האחרונה.

בין הקהל היו לא מעט אנשים שזעמו על ראש הקהל. הם ראו את האופן בו הוא מתחצף לרב קבל עם ועדה והדבר חרה להם מאוד, אבל אף אחד לא העז להיות הראשון שמעיר לו על התנהגותו ודורש ממנו לציית למרא דאתרא.

אחרי שהרב הוריד את המקהלה בפעם ה-12, בא ראש הקהל בפעם ה-13 והורה לחברי המקהלה לעלות שוב על הבימה. או אז נפתח אחד החלונות של עזרת הנשים, ואשה אחת מבין המתפללות שרבבה את ראשה ושאגה בקול גדול על ראש הקהל: "שייגעע! פושע! איך אתה לא מתבייש לבזות כך את הרב? את המרא דאתרא? תסתלק מפה!!!".

של מלך שהם כל כך שונאים? אין ספק שהם מתכננים מרידה גדולה נגדך, ולכן "ולמלך אין שווה להניחם", צריכים להשמיד להרוג ולאבד...

כלומר, אנחנו רואים מדברי הגמרא, שהמן בא וניצל את האיסור לשתות יין נסך, כדי להסית את אחשוורוש נגד עם ישראל, ולכן אמר הקב"ה, אתה רצית להשתמש ביין כדי להפיל את בני ישראל בחרב, ואני אראה לך שהמפלה שלך תבוא דווקא על ידי יין.

לכן הרג אחשוורוש את ושתי ביין, והקב"ה הקדים רפואה למכה על ידי היין שגרם להבאתה של אסתר המלכה אל בית אחשוורוש. לאחר מכן כיצד נפל המן עצמו? במשתה היין הראשון שהכינה אסתר נפל חשד גדול בלב המלך אחשוורוש ושנאה עצומה כלפי המן, ובמשתה היין השני נגזרה עליו מיתה, והוא נתלה על העץ אשר הכין למרדכי.

"ולכן היין הוא לא רק אות לשמחה ביום הפורים, אלא שהוא גם חלק מהנס, על ידו היתה הגזירה ובאמצעותו נעשה הנס, ולכן חייב איניש לבסומי בפוריא".

אמנם שתיית יין בפורים זאת מצווה ששייכת אצל אנשים מבוגרים, לא אצל נשים ולא אצל ילדים, אבל האמת היא שאנחנו רואים בחוש שעיקר ההתעסקות עם יום הפורים היא דווקא אצל נשים וילדים. הילדים מגיעים לשיא השיאים שלהם ביום הפורים, הם מקבלים 'פורים געלט' - דמי פורים, הם אלו שמתחפשים בכל מיני תחפושות צבעוניות וסגוניות, הילדים הם אלו שמכים בהמן בקול שמחה והמון חוגג, הם רוקדים ושרים ועושים להם מסיבות ונותנים להם ממתקים, מה שלא עושים בשום חג אחר כזה עסק דווקא מהילדים.

הנשים גם הן משקיעות את כל כולן ביום הזה, מעבר לבישולים ולהכנת הבית לקראת פורים, שזה דבר שהן עושות לפני כל חג, בפורים יש גם השקעה מאוד מיוחדת במשלוחי מנות, נותנים מתנות לנשים, וכל העסק סביבן בפורים גדול יותר מחגים אחרים לאורך השנה.

והלא דבר הוא. מה כל כך מיוחד בפורים שבו יש כזה עסק מילדים ונשים... אני רוצה לספר סיפור וממנו להגיע לתשובה.

מעשה היה בעיר בריסק, בתקופת כהונתו של רבינו הגרי"ז זצ"ל, שבאו ה'מתחדשים' והחליטו 'לשדרג' את 'טקס התפילה' בבית

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"זעקתה של האשה הרעידה את הלבבות, ואז קיבלו אנשים מהקהל אומץ והחלו גם הם לצעוק על ראש הקהל שנאלץ לצאת מהמקום, והמסורת נשמרה הלאה בלי שום שינוי. על כך היה הרב מבריסק אומר, שמכל המתפללים בבית הכנסת דווקא אשה הצילה אותו..."

כלפי מה הדברים אמורים? הרי הגמרא אומרת שישראל שבאותו הדור נתחייבו כליה רחמנא ליצלן. הם עשו עבירות נוראיות, השתחוו לצלם, נהנו מסעודת הרשע, היו שם חטאים נוספים קשים ונוראים, כשהקב"ה גזר עליהם גזירת כלייה, הרי כל משפטיו אמת וצדק, אכן הגיע להם הגזירה.

מה קרה שפתאום הכל השתנה? איך הצליחו מרדכי ואסתר לשנות את הגזירה?

על ידי אשה אחת! אסתר המלכה. היא אמרה דבר אחד ויחיד שגרם לכל הסיפור להתהפך לצד השני. "איככה אוכל וראיתי!!!"

למי היא אמרה את זה? למלך! הגמרא הרי אומרת שכל מקום שכתוב 'המלך' במגילת אסתר הכוונה למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. עומדת אסתר המלכה, אשה אחת ויחידה מעזרת הנשים, ומה היא עושה? היא צועקת. איככה אוכל וראיתי! אני לא יכולה לסבול את זה. אתה צודק, ריבוננו של עולם. אתה צודק, כל משפטיו אמת וצדק, מגיע לעם ישראל עונש חמור מאוד על החטאים הנוראיים, אני לא מתווכחת איתך, אין לי פה להצטדק לפניך. חטאנו עווינו פשענו, מגיע לנו, אבל אני לא יכולה לסבול את זה. אני פשוט לא יכולה. איככה אוכל???

המילים האלו בקעו את השמים וקרעו את רוע הגזירה. זעקה אחת תמימה שבוקעת מעמקי הלב של אשה אחת בודדת, יכולה לחולל כזה שינוי עצום.

זה הכח שניתן לנשים באופן מיוחד, כי נשים לא מתעסקות עם פוליטיקה ותככים, הן לא מחשבות חשבונות כאלו אם זה צודק או לא צודק. הן מהלב, מהרגש, אני לא יכולה לשאת את זה! הקב"ה שומע את הדיבורים הללו, ופועל בהתאם!

יש סיפור שרבים מכירים אותו, אבל שווה לספר אותו שוב כי יש בו מסר מאוד מאוד חזק. היה זה בתקופת מלחמת ששת הימים. אנחנו גרנו בירושלים, אני זוכר היטב את ההפגזות ואת האזעקות, היה פחד פחדים.

סמוך לשיבת מיר היה מקלט ששם התכנסו כל בחורי הישיבה ואמרו תהילים. למקלט הזה הגיעו גם שכנים מהבתים הסמוכים, בזמן מלחמה.

האזעקות פילחו את האוויר, קולות נפץ נשמעו שוב ושוב, פחד! אימה וחרדה!

והנה נשמע רצף נורא של פיצוצים, האנשים במקלט חשבו שהאדמה נבקעת מתחת לכפות רגליהם, הקירות רעדו, פחד מוות ריחף בחלל. תלמידי הישיבה ורבניהם זעקו באמירת תהילים והנה שומע מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אשה אחת שצועקת בקול גדול: ריבוננו של עולם, 14 שנה שבעלי מעגן אותי. הוא ברח והשאיר אותי

עגונה! 14 שנה של בדידות וסבל, עוני וייסורים נוראיים. כמה צער הוא גרם לי!!! ריבוננו של עולם אני מוחלת לבעלי בלב שלם על כל הצער שגרם לי, ואתה בתמורה תמחל לעם ישראל על כל הצער שגרמנו לך!

שמע זאת רבי חיים שמואלביץ והורה לתלמידיו לשוב לבית המדרש. חוזרים לשגרה. אמרו לו התלמידים, רבינו, הרי האזעקות נמשכות והפיצוצים לא נפסקו!!! ענה להם רבי חיים, הכל בסדר, האשה הזאת בכח התפילה שלה כבר ביטלה את הגזירה. אין לנו יותר ממה לחשוש, כאלו דיבורים, כזה ויתור של אשה מיוסרת וסובלת, אין לי ספק שאנחנו כולנו יצאנו מכלל סכנה!

התאספו כאן בבית שלי יותר מ-100 תלמידות אמריקאיות מסמינר בירושלים, לשמוע דברי הכנה לפורים, זה המסר שאני אומר להן, לנשים יש כח עצום, הן צריכות לנצל אותו, ובזכות נשים צדקניות ניגאל כמו שנגאלנו בזכותן בעבר.

ומה עם הילדים? ובכן רבותי, הילדים הם ה'שפיץ' של פורים. מה עשה מרדכי היהודי כשהגזירה היתה בשיאה? הוא אסף תינוקות של בית רבן ולמד איתם תורה. בעודו לומד איתם תורה, התהפך הכל לטובה, והמן הגיע כדי להרכיב אותו על הסוס ברחוב העיר בלבוש מלכות.

אנחנו צריכים להוקיר את הילדים ולהשקיע בהם, משתי סיבות. קודם כל כי הם העתיד שלנו, אבל לא רק זה, הם גם ההווה שלנו. אנשים חושבים שהם שומרים על הילדים שלהם ומצילים אותם מכל מיני סכנות, אבל האמת שהילדים מצילים אותנו, אנחנו חיים בזכותם ועבורם.

אפשר לראות את זה בחוש: מה קורה לאדם שמסיים לחתן את הילדים שלו? פתאום הוא מתחיל לצלוע מכל הבחינות. מתחילים להתבגר, צריכים ללכת יותר לרופאים, לעשות בדיקות, לקבל תרופות. הבריאות כבר לא מה שהיתה...

יהיו כאלו שיגידו שזה טבעי כי מתי מסיימים לחתן ילדים, בגיל מבוגר, ממילא אין זה פלא שהגוף כבר פחות מתפקד בגיל הזה, אבל רבותי אם תסתכלו מסביב תראו שיש אנשים שמסיימים לחתן ילדים בגיל 50 והופכים מבוגרים, ויש כאלו שמסיימים לחתן ילדים בגיל 70, וכל עוד יש להם ילדים התלויים בהם, הם עדיין צעירים יחסית... זאת מציאות ברורה ומוחשית.

זה כך בגשמיות ובוודאי בוודאי שזה כך ברוחניות. אדם זוכה לחיים ארוכים רק בזכות הילדים שהוא צריך לגדל ולחנך ולהעמיד ולחתן ולסייע בידם לאחר החתונה כדי שיוכלו לשקוד על התורה והעבודה. בפורים ראינו שאחשוורוש והמן הכינו צבא ענק, היה להם כח לחסל את כל יהודי העולם ביום אחד. הרי מדובר במבצע צבאי עצום ממדים, תנסו לבקש היום מהצבא לצבוע את כל הגלגלים של כל המכוניות בארץ באדום ביום אחד, יש סיכוי שיספיקו? צריכים לנסות ישיבת מטכ"ל, ולהביא דו"ח מודיעיני, לערוך סקירה מקיפה של מספר המכוניות וגודל הגלגלים שלהן, לייבא כמויות של צבע אדום,

פעם אחת זכיתי לשמוע ממנו 'גילוי' מיוחד כשאמר לי כך: "אומר לך דבר שלא אמרתי מעודי לשום אדם: יש לי כזו אהבת-תורה, שלפעמים כשאני לומד דף גמרא, מרוב אהבה אליו אני בולע אותו ואיני יודע מה אמרתי, ורק אחר-כך חוזר עליו עוד פעם"...

הגה"ח ר' ראובן פרידמן שליט"א, על הקירבה האישית וסיפורים מיוחדים על מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זיע"א

הגה"ח ר' ראובן פרידמן שליט"א הוא יהודי חסידי, שעד לפני שנים מועטות היה מתגורר באנטוורפן שבבלגיה, וזה לא מכבר קבע את מושבו בירושלים עיה"ק. והנה זכה ר' ראובן שיחי' לקירבה יתירה ומיוחדת במינה אצל מרן שר התורה, הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. במשך למעלה מעשרים שנה היה ר' ראובן מגיע מבלגיה לארה"ק מספר פעמים בשנה, כשבכל יום מימי שהותו בארץ היה עולה לביתו של הגר"ח, ומשוחח עימו ארוכות בדברי תורה כשהוא זוכה לחביבות יתירה הימנו.

עלינו למעונו בירושלים, וזכינו לקיים עימו שיחה מאלפת, גדושה בסיפורים אישיים ועובדות מרתקות, שכותרתן הראשית היא "מה אהבתי תורתך, כל היום היא שיחתי".

"אני לא באתי לספר סיפורים. כל העיתונים הרי מלאים סיפורים, כי לרוב כלל ישראל היתה שייכות עם רבי חיים. אלפי איש נכנסו להתייעץ ולהתברך אצלו מידי שבוע. מאות רבות של 'מופתים' שלו מסתובבים ומסופרים מפה לאוזן ובראש כל חוצות. אולם כשאני מגיע לשיבה או בכל מקום אחר, אני לא מספר ספורים אלא מוסר עובדות מחיי התורה שלו, כפי שזכיתי לראות במו עיני, וכך אעשה גם בשיחה זו".

איך הגעת אליו, כיהודי הגר באנטוורפן, ואיך זכית לכזו קירבה אצלו?
שאלנו בהתעניינות. ור' ראובן מספר דברים כהווייתם:

"היה זה לפני קרוב לשלושים שנה, כשהייתי בארה"ק ושהיתי בבני ברק, נקלעתי לאולם מסויים בו התקיימה באותו זמן אסיפה כלשהי של רבנים. כשנכנסתי לאולם היה זה באמצע דרשות של הרב קולדצקי (אחיו של הגאון רבי יצחק קולדצקי שליט"א, חתנו של מרן רבי חיים זצ"ל). כשגמר הרב קולדצקי לשאת את דבריו, ניגש אלי וביקשני לדבר. תמהתי בפניו, מה פתאום הוא מבקש ממני דבר כזה, בשעה שישנם כאן רבנים שהתכוונו לדבר והכינו את דרשתם מזה כמה שבועות, בעוד אני לא התכוונתי לדבר וכמובן גם לא הכנתי כלום. למרות התחמקותי המשיך הרב קולדצקי להפציר בי לדבר, עד שנעתרתי לו, אולם בתנאי מסויים שחשבתי כי לא יקבל אותי: הסכמתי לדבר רק אם הוא מוכן שאסתור את כל דרשתו מכח דברי מסכתות הירושלמי... להפתעתי, הרב קולדצקי קיבל את התנאי, ואני עמדתי ודיברתי במשך עשרים וחמש דקות, כשאני מבסס את דברי על דברי הירושלמי.

"כשגמרתי לדבר באותה אסיפה אליה נקלעתי, שאלני הרב קולדצקי:

'האם רבי חיים מכיר אותך?'. עניתי שלא, והוא הוסיף ושאל אותי: 'האם אתה רוצה להכיר?'. עניתי ואמרתי 'בוודאי שכן', והוא אמר לי כי הוא יכול לסדר לי פגישה עם רבי חיים דרך אחיו ר' יצחק, שהוא חתנו של רבי חיים, וכך היה. עם סיום האסיפה הלכנו יחד לביתו של רבי חיים, שאלינו מתלווים שבעה תלמידי-חכמים, ראשי כוללים ושייבות, שהתעניינו לראות את הפגישה המיוחדת. הרב קולדצקי עלה למעלה, ולאחר מספר דקות הזמין אותי לעלות, כשכל הפמליא משמשת לי כליווי.

"כך עמדתי מול רבי חיים, שכידוע כל שניה יקרה אצלו ביותר והכל נעשה אצלו בקיצור רב, רגע כמימריה. רבי חיים ראה אותי וברכני בקצרה: 'שלום עליכם, לחיים ולשלום!', וזהו... כל הבנין הדמיוני שנבנה על פגישה מעניינת ומלאת שיחה תורנית נפל בן רגע...

"באותו רגע קיבלתי משמים עזות דקדושה, והעזתי ואמרתי לו כי 'ברצוני לדבר עם הרב בלימוד'. תגובתו המפתיעה של רבי חיים היתה: 'תגידי איפה זה כתוב'... לרגע תמהתי על התשובה, אך מיד בסיעתא דשמיא 'תפסתי את הראש שלו', והבנתי שהתכוון לשאול אותי איפה כתוב ענין זה שאני 'רוצה לדבר עם הרב בלימוד'... (עכשיו כשאני מכיר טוב טוב את רבי חיים, ברור לי שאם באותו רגע הייתי שואל אותו למה התכוון, היה פוטר אותי מיד באמירת 'לחיים ולשלום', ובזה היתה נגמרת שיחת ההיכרות... אך גם אז, כשעוד טרם הכרתי אותו, היתה לי

סיעתא דשמיא מיוחדת לתפוס את כוונתו ולענות לו תשובה כלבבו...). מיד אמרתי לו את הירושלמי בסוף מסכת ברכות (פ"ט ה"ה): שאמר 'רבי יונה בשם רבי יוסי גזירה כל פיטטיא בישין ופיטטיא דאורייתא טבין', [היינו, כל דיבורים בעלמא אינם טובים ודיבורים בתורה טובים הם]. רבי חיים חייך במאור-פנים ואמר: "דאס אב איך געמיינט" בדיוק כך נתכוונתי. כך נוצר בינינו הקשר הראשוני, כשרבי חיים שואל אותי כמה שאלות ואני עונה בס"ד תשובות".

אילו שאלות, למשל, נשאלתם עלידי רבי חיים?

אתן דוגמא אחת ממה שדיברנו אז בפעם הראשונה. באותו מעמד התלווה אל הרב קולדצקי בנו הבחור, והוא ביקש עבורו מרבי חיים ברכה לזיווג הגון, ורבי חיים הושיט לו את ידו וברכו. לאור זאת אמרתי לרבי חיים את שאמרתי חז"ל על רבי יוחנן (ברכות ה'): "הב לי ירך, יהב ליה ידיה ואוקמיה" (שרבי יוחנן הושיט את ידו לתלמידו החולה ובכך הקים אותו מחוליו). והנה, בחור שאיננו נשוי הרי הוא בבחינת 'פלגא דגופא', וכאילו חסר לו בבריאות ושלמות גופו, ולכן כאשר הרב נותן לו ברכה ומושיט לו את ידו, אזי בוודאי יושע בקרוב בזיווג הגון.

דברי אלו מצאו חן בעיני רבי חיים, והוא שאלני מיד: 'היכן זה כתוב?' עניתי לו: 'בברכות דף ה' ע"ב'. הוא הוסיף ושאל: 'כמה פעמים (מופיע דבר זה) בש"ס?', עניתי לו שזו הפעם היחידה. אמר לי רבי חיים כי בסמוך לזה כתוב "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים", והוסיף ושאלני: 'האם אתה יודע?'. עניתי שכן, והוא הוסיף ושאל: 'כמה פעמים מופיע מאמר זה בגמרא?'. עניתי: 'שלוש פעמים. אחת בנדרים ח, השניה בסנהדרין צ"ה, וכן בברכות כדלעיל'. הרגשתי כי ב"ה השיחה בינינו נעמה לו לרבי חיים, מני אז נקבעה והתפתחה בינינו ידידות חזקה, שהתבטאה תמיד בשיחות תורניות בנוסח זה. לאורך למעלה מעשרים שנה שהיינו בקשר, חזרה על עצמה אותה שאלה-בחינה באופנים שונים: 'וואו שטייט דאס? היכן זה כתוב? זויפיל מאהל? כמה פעמים זה מופיע?'

אני התגוררתי אז, כאמור, בבבלגיה, ומדי פעם הייתי מגיע לארץ, מני אותו ביקור אצל רבי חיים הייתי מגיע ארצה ששישבע פעמים בשנה, כאשר מטרתי ברוב הפעמים היתה במיוחד בשביל להיפגש עם רבי חיים. בימים שהייתי בארץ, הייתי יושב איתו כל יום שעה-שעה וחצי ומדבר עימו בלימוד, כשבזמן הזה לא הכניסו אליו אף אחד. נקשר בינינו קשר מאד חזק. הסדר היה שרבי חיים היה יושב ליד סטנדר ולפניו פתוחה הגמרא או ה"שולחן-ערוך". כשנכנסתי אליו הוא היה מכבדני לשבת צמוד אליו, סוגר את הגמרא והיינו מתחילים לדבר. היתה לי זכות וסיעתא דשמיא ותמיד הראה לי ביטויי חביבות. לפעמים כשהייתי יושב לידו ומשוחח עימו, היה רבי חיים מלטף את ידי תוך כדי שיחה. בכל פעם שהייתי מגיע, היה רבי חיים אומר לרבנית: "אה, יהיה לנו אורח טוב לשבת". ואכן, בכל הביקורים שלי בארץ זכיתי לסעוד על שולחנו בשבתות ובחגים, ראשה-שנה, סעודה מפסקת של ערב יום-כיפור, וסוכות.

איך נראו השבתות אצלו?

האמת שהן התנהלו באופן שנראה פשוט, מונוטוני. בדרך כלל אצלו

היתה סעודת שבת אורכת כמחצית השעה עד שלוש רבעי שעה, ואילו כשאני הייתי נוכח וסועד על שולחנו, התארכה הסעודה למשך כשעה וחצי, כשבמשך כל הזמן הוא מדבר בלימוד. ספרים הוא לא הירשה לשים על השולחן עקב חששו מפני עש (מילבן) שישנו ספרים. בסעודות ששהייתי בביתו היו תמיד נכדים רבים מצטרפים לסעודה. פעם אמר לי רבי חיים על כך: כשאתה בא, יש שולחן מלא בנכדים וכו', אני מזמין אותם כדי שיבוא ולראות איך מדברים בלימוד...

אמנם היה ניכר עליו שאין לו שייכות לאוכל. הוא אכל רק כי צריך לאכול... כך למשל, היה אוסף מיני מאכלים שונים שהיו על השולחן, כמו טחינה, חריין, סלטים וכו', מכניס הכל יחד לכוס וכך אוכלם... הנהגה יהודית ומופלאה שלו, אליה שמתי לב במשך כל השנים היא, שאף פעם לא התכופף אל האוכל, ואף פעם לא נטף על זקנו מאומה! לשאלתנו אם בימים-נוראים היתה ההנהגה בביתו שונה ואם ניכר בו מתח של חרדת הדין, נענינו כי אף פעם לא היה שינוי בהנהגה, תמיד היתה אותה הנהגה של נחותא ופשטות, ללא מתח ניכר.

יצא לנו לדבר פעמים רבות, וביחד עברנו כנראה, על הש"ס כולו. אך פעם אחת זכיתי לשמוע ממנו 'גילוי' מיוחד על אהבת התורה המפעמת בליבו, כשאמר לי כך: "אומר לך דבר שלא אמרתי מעודי לשום בן-אדם: יש לי כזו אהבת-תורה, שלפעמים כשאני לומד דף גמרא, מרוב אהבה אליו אני בולע אותו ואיני יודע מה אמרתי, ורק אחר-כך חוזר עליו עוד פעם... ומהיכן לקחתי זאת?" שאל רבי חיים ומיד ענה: "לקחתי זאת מרש"י ביבמות קי"ז, דאיתא בגמרא מגילה דף ו' אמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם יגעת ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעת ומצאתי אל תאמן, יגעת ומצאתי תאמן, הני מילי בדברי תורה אבל במשא ומתן סיעתא הוא מן שמיא, ולדברי תורה לא אמרן אלא לחידודי, אבל לאוקמי גירסא סיעתא מן שמיא היא'. ורש"י אומר שם, שכדי שלא ישתכח תלמודו צריך לסיעתא דשמיא. והנה הגמרא ביבמות קי"ז, שלדעתי דבריה הם החזקים ביותר לזכרון התורה ובעינין זה של חביבות עסק התורה, אומרת כך: 'כמים פנים אל פנים כן לב האדם לאדם, ורבי יהודה אומר: ההוא בדברי-תורה כתיב. ורש"י מפרש: לפני פנים ולב שאתה נותן לתורה, ליכך עומד לך להעמיד גירסא, ואם יגעת בה - תמצא', וזה שונה ממה שכתוב במסכת מגילה הנ"ל.

כל-כך היה חשוב בעיניו הזמן של הלימוד, כל כך אהב את הלימוד. פעם שאלתי אותו: 'הרי אנשים באים אליכם מכל קצווי תבל כדי לבקש ברכה, והם מצפים לשמוע מפי הרב ברכה ברורה, והרב אומר להם רק 'בו"ה'?! למה שהרב לא יתן להם ברכה בפה מלא? ענה לי רבי חיים את תשובתו הקצרה והתמציתית "נייטא קין צייט", 'אין זמן'.. כשכוונתו היא שהוא צריך להספיק ללמוד ואין לו זמן לפרט לאנשים את ברכתו... אם כך, איך היה לו זמן להתפנות אל השיחות עימכם? הרי ידוע עד כמה זמנו היה יקר וכידוע תמיד היו לו 'חובות מסדרי לימודו?'

אכן, היו לו תמיד 'חובות', אך כנראה השיחה הזו היתה חשובה לו עד מאוד. היתה לי זכות והוא אהב מאד לדבר עימי. היתה לו אהבה מיוחדת לתלמידי-יחכמים. כדאיתא בשבת קי"ט ובכתובות ק"ה על רבא, שהיה

והנה פורים קרב ובא. בהגיע היום הוא הלך להתפלל מוקדם ויצא לרח' רשב"ם, שכבר היה עמוס באנשים. במשך כשעתיים הוא עמד בתור הארוך, עד שהגיע תורו להיכנס אל הקודש פנימה. נכנס, נעמד לפני מרן, ובאותו רגע הוא קיבל מעין שיתוק... מרן זצ"ל המתין לשמוע מה בפיו, והוא שותק. שאל אותו מרן: "מה אתה רוצה שאברך אותך?"

מקורבם של גדולי ישראל, איש החסד רבי אברהם ישעיה שטרן, על ימי הפורים בצלו של מרן שר התורה, רבינו הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

יעקב א. לוסיטיגמן

הרב אברהם ישעיהו שטרן שליט"א. צילום: שוקי לרר

שואלת אותו רעייתו, לשמחה מה זו עושה, והמלמד משיב לה בחדווה רבה, שהיום בבית הכנסת ניגש אליו הגביר הגדול של העיירה, וביקש לשלוח אליו את בנו יחידו ללמוד אצלו בשנה הבאה.

"התשלום החודשי יהיה רגיל", הסביר המלמד לרעייתו, "אני לא יכול לבקש ממנו יותר כסף רק בגלל שהוא עשיר. אבל בפורים... אוהו... בפורים הוא בטח ייתן לי מעטפה כזאת שמנה, עם סכום כסף גדול במיוחד, הרי בפורים כל אחד נותן למלמדים של ילדיו כפי יכולתו, וכי אנחנו מסוגלים בכלל להבין מה זה אומר 'כפי יכולתו' במונחים של כזה עשיר מופלג???"

ואכן, החלה שנת הלימודים, והמלמד שגם קודם לכן היה משקיע מאוד בתלמידים, הוסיף עכשיו והשקיע שבעתיים, ובמיוחד בבנו של העשיר המופלג. מדי יום היה לומד אתו בחביבות ומפתח את ההבנה שלו, ואף שולח פתקים של נחת להוריו, כדי שידעו להעריך את המלמד המוצלח והמשקיען, שנותן את כל כוחותיו לחינוך בנם...

כשהיה מגיע לבית הכנסת, הוא ראה שהעשיר אכן שם לב, תמיד האיר לו פנים וחייך אליו. הוא ידע שהוא כבר שבה את לבו של

לקראת ימי הפורים, ויומא דהילולא של מרנא שר התורה, הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ביקשנו לשוחח עם איש החסד הרה"ג ר' אברהם ישעיה שטרן שליט"א, שהיה מהמקורבים מאוד למרן זצ"ל, ושזכה להסתופף בצלם של גדולי ישראל רבים אחרים. אבל לפני הכל מבקש הרב שטרן לפתוח בעניינא דיומא: "הרי ידוע שבפורים 'כל הפושט יד נותנים לו', ומרבים בנתינת צדקה מעבר למחויבות הבסיסית של מתנות לאביונים. יש אנשים שמרגישים קצת קשה עם הצורך לתת כל כך הרבה כסף לצדקה. למעשה זה הטבע האנושי, האדם תמיד רוצה לאסוף ולכנס כמה שיותר, ולא לפזר לאחרים, ולכן זה הזמן לומר ווארט, שאומנם שייך לשבוע שעבר, לפרשת תרומה, אבל הוא מתאים מאוד גם לפורים, כדלהלן:

התורה אומרת בפתיחת פרשת תרומה: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", וכולם שואלים, תרומה נותנים, לא לוקחים, מה זאת אומרת "ויקחו לי תרומה"?

תשובות רבות נאמרו על השאלה הזאת, אבל אני רוצה להביא כאן את התשובה של כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'בית ישראל' מגור זיע"א, שאף הסביר את דבריו על ידי משל:

מעשה היה בעיירה פולנית, שתושביה היו שולחים את ילדיהם ללמוד אצל המלמדים. באותם ימים לא היו תלמודי תורה מסודרים, בכל עיר ועיר היו כמה 'מלמדים', וההורים היו שולחים אליהם את ילדיהם. באו הילדים, התיישבו בבית המלמד, והוא לימד כל אחד ואחד לפי גילו וקצב ההתקדמות שלו.

מדי חודש בחודשו, בראש חודש, היו ההורים נותנים למלמד סכום כסף זעום, וכך המלמד קיבץ את המעות שקיבל מכל ההורים יחד, ויכול היה לחיות מהכסף הזה בדוחק.

פעם בשנה, בפורים, היה מגיע יום חגם של המלמדים. ההורים היו מביאים להם משלוחי מנות ועוד מוסיפים להם נתינה כספית נוספת, על מה שנתנו להם בראש חודש אדר ועל מה שהם עתידים לתת להם בראש חודש ניסן.

ויהי היום, ואחד המלמדים הללו חוזר לביתו כשהוא שש ונרגש.

העשיר, והציפיות שלו הנוגעות למעטפה של - פורים הלכו וטפחו ככל שנקפו הימים וחלפו השבועות.

והנה מגיע יום הפורים. המלמד דגן כבר הכין מראש את בני ביתו, הוא דרש מהם לשטוף ולצחצח את הבית באופן מיוחד, כי העשיר הגדול הולך להגיע לכאן עם משלוח מנות מכובד. ביום הפורים הוא השכים קום ורץ להתפלל שחרית כוונתיקין, כדי להיות מוכן ומזומן, למקרה שהעשיר יחליט להביא את משלוח המנות בשעות הבוקר.

את הילדים שלו, הפקיד המלמד לעמוד על חלונות הבית ולתצפת על הרחוב, כדי שכשהעשיר הגדול יגיע לכאן, הם יוכלו לכוון אותו אל ביתם, ושהוא לא יצטרך לתעות ברחוב בחיפוש אחר בית המלמד, וכך ישב בקוצר רוח והמתין לבואו של המלמד, אבל גלגל החמה כבר הגיע למרכזו של רקיע ואף החל לנטות מערבה, והגביר של העיירה לא נראה באופק.

עברו כמה שעות נוספות, אורה של החמה הלך ונעשה כתמתם ואף אדמדם, המלמד העניי הביט כה וכה, ויאוש החל לתקוף אותו כי כבר פנה יום.

בצר לו התיישב על כיסאו בראש מורכן, מתוסכל ומיואש. כל כך הרבה הוא השקיע, כל כך הרבה התאמץ, ולא זכה לקבל שום תמורה.

נענתה אשת החיל של המלמד ואמרה לו, "מה לך כי תבכה ותתייאש? הרי אתה אדם חכם, תהיה יצירת! תמצא פתרון, תעשה משהו כדי להזכיר לעשיר את קיומך. הוא בוודאי שכח אותך בגלל שאנשים רבים מגיעים לרקוד בביתו, ולתבוע ממנו תרומות כספיות, אתה רק צריך להזכיר לו שאתה קיים, והוא כבר ייתן לך משלוח מנות וגם מעטפה מכובדת..."

התנער המלמד מעצבונו, לקח צלחת, הניח עליה כמה פרוסות עוגה, הוסיף עגבניה בשלה, לצדה שם זנב של דג מלוח, שני אגוזים וחצי קישוא. צרר את הכל בנייר הכי יפה שהצליח למצוא, והפקיד ביד בנו: "לך לבית העשיר ותן לו את משלוח המנות, אבל אל תעזוב את ביתו עד שתדאג לומר לו שאתה בנו של המלמד, ושזה משלוח המנות ששלחתי לך".

לא איחר הנער לעשות את שליחותו, הגיע לבית העשיר. היתה שם מהומה רבה, כולם באו לשמוח, ובעיקר לקבל תרומות הגונות, בקושי שמו לב לקיומו של הנער עם משלוח המנות העלוב, אבל הוא נדחק בין ההמון, והצליח להגיע עד לעשיר בכבודו ובעצמו: "אני הבן של המלמד של הבן שלך", אמר לעשיר, "אבא שלח משלוח מנות..."

פניו של העשיר חוורו: "אוי ואבוי! איך שכחתי את המלמד? הרי אבא שלך משקיע כל כך הרבה בבני, הייתי צריך לבוא לביתו ולתת לו משלוח מנות מכובד, עם מעטפה מכובדת לא פחות. אני ממש מתבייש ששכחתי את האיש שכל כך משקיע ומטפח את בני..."

באותו רגע קם העשיר, ספר כמות נכבדה של שטרות כסף, הרבה

יותר ממה שתכנן מלכתחילה לתת לו, ואף ציווה לבני ביתו שיכינו משלוח מנות ענק למלמד, כדי לפייס אותו על כך ששכח אותו עד הערב...

שב הנער לבית המלמד עם סכום כסף נכבד, ועם שלושה מהמשרתים של בית העשיר שנשאו איתם כל טוב מצרים, כמשלוח מנות ומנחה למלמד המסור...

שואל ה'בית ישראל' זיע"א שאלה נוקבת: האם הנער הזה שבא עם משלוח המנות לבית העשיר, בא לתת לו משלוח מנות או שהוא בא לקחת ממנו משלוח מנות???

זאת התשובה לשאלה ששאלנו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה..." , הקב"ה לא צריך שנביא לו כמה פרוסות עוגה עם עגבניה וחצי קישוא... אנחנו נותנים לו תרומה, רק כדי להעלות את זיכרונו לפניו, כביכול כדי שהוא יזכר בנו ויעניק לנו מהשפע העצום שיש לו...

כדאי לשנן את המסר הזה לפני פורים, כדי שבפורים נוכל 'לקחת' עם כל הלב, להעניק לכל הפושט יד תרומה הגונה, ועל ידי כך לקחת שפע ברכה וטובה מאת בורא העולם, אשר לו הכסף ולו הזהב.

"אותו אשמור לדבר"

ועכשיו אני רוצה לומר דבר מאוד מעניין. זכיתי להיות אצל מרן שר התורה זצוק"ל כמה וכמה שנים ביום הפורים. הייתי עומד לידו וצופה בעבודת הקודש שלו, כשהיה מברך את ישראל בברכות מעומק לבו הטהור, ודבר מדבריו לא נפל ארצה.

לא פעם היו באים אנשים בפורים ומכריזים: "כל הפושט יד נותנים לו", שהרב יברך אותי בעשירות, בפרנסה, בילדים טובים, בנחת, בבריאות... כל אחד והבקשה שלו.

מרן היה עוצר ואומר: "זה לא נכון!". הוא היה מדגיש ש'כל הפושט יד נותנים לו' - נאמר על העניים הפושטים יד לצדקה, שכל השנה צריכים גבאי הצדקה לבדוק אם הם זכאים ליהנות מהצדקה, אבל בפורים אין בודקים, אלא 'כל הפושט יד נותנים לו'.

כשהיו ידידים שלי באים לבקש ברכה ממרן זצ"ל בפורים, הייתי מזהיר אותם מראש: "אל תגידו כל הפושט יד... זה רק יהרוס לכם..."

אגב, מעניין לציין שבפורים יכולנו לראות פעם אחר פעם, שבאים אנשים עם בקשות מאוד דומות ולכל אחד הוא ענה משהו אחר, לא היו שתי תשובות אותו הדבר. אם באו להזכיר חולה למשל, פעם היה מגיב: "ה' ירחם...", פעם היה אומר: "אין לו כלום... הכל בסדר", פעם היה מורה שהחולה יקבל על עצמו איזו קבלה טובה או ילמד איזו מסכת, לפי העניין... אבל התשובה אף פעם לא היתה זהה.

ראינו בחוש שמתקיים במרן הפסוק: "אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר".

אבל זה עבד גם לשני הצדדים, ועל כך נספר סיפור מאוד מעניין... אחד מידידי התמודד עם כמה אתגרים לא פשוטים. הוא בא למרן לבקש את ברכתו, ומרן השיב כדרכו "ברכה והצלחה", עוד לפני

"ואז אמר אותו יהודי: 'אבל אחד מאנשי החצר אמר לנו, שהרב לא כל כך אוהז ממנו'. 'מה אמרת?',' הגביה רבינו את קולו: 'בחצר שלי - לא יכול להיות ששמעת שום דבר! לא בענין הזה ולא בשום ענין! בא נצא יחד לחצר, ותראה שרק חתולים מסתובבים בה'..."

על ה'חצר' של מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, ועל היקף פעולות הצדקה וסודיותם

רבינו ענה באותה שעה, שלצערו אין בידו עתה לתת, אף על פי כן שמע והבטיח להתעניין ולעשות בענין. היא פנתה לצאת וכבר היתה במורד מדרגות ביתו, היא עוד לא הספיקה להתרחק, ורבינו כבר שלח אחריה: "הנה, זה עתה הודיע לי יהודי שרוצה לתרום סכום כסף כמו שאת זקוקה לו", אמר לה בהארת פנים, ובפשטות שובה לב, משל לא מעשה ניסים התרחש כאן זה עתה. ולא ידעה אף פעם אם היה זה רבינו שפנה לנדיב, או היה זה האיש שהגיע אותה שעה מעצמו...

עוד על הסייעתא דשמיא שליוותה את פעולותיהם, סיפר רבי ברוך גוטפרב: "פגשתי פעם את אחי ר' מיכל ברחוב, וכששאלתי אותו לפשר מעשיו, ענה לי שזה עתה סיים עריכת חוזה לרכישת דירה ליתומה שהתארסה זה מכבר. התפלאתי מאד, ושאלתי אותו איך הצליח בשבוע אחד להשיג עבורה סכום של דירה שלימה? וסיפר לי שביקש מרבינו שידבר עם גביר אחד משכונת 'שערי חסד', שיעזור לו בהוצאות נישואיה של אותה יתומה, אך רבינו סירב מסיבותיו הוא. בכל זאת רבי מיכל לא התייאש, ואחר שבריר עליו, נודע לו שגביר זה שולח מדי שנה לרבינו בקבוק יין מתוצרת עצמית. עליתי לביתו" - סיפר - "והתחלתי לדבר עימו על דא ועל הא, כשבתוך הדברים התחלתי לשבח את יינו המיוחד בטעמו, והוספתי שרבינו משבח גם הוא את יינו המיוחד, וגם מכיר לו טובה על כך ששולח הוא לו מדי שנה בקבוק יין, כך נפתחו הלבבות עד שבסייעתא דשמיא יצאתי מביתו עם הסכום המלא לרכישת דירה לאותה היתומה..."

רבינו חילק לעניים ונצרכים סכומי עתק שהשיג, כאשר הוא מקפיד מאד לא לערב בעניינים אלו אף אחד ממקורביו ובני משפחתו, מלבד כמה רבנים ועסקנים, שדרכם היה עושה את פעולותיו, תוך שהוא מזהירם שלא לדבר מילה מיותרת. לא על הנצרכים ולא על הסכומים.

מי שהיה שלוחו המרכזי ואיש סודו בעניינים אלו, היה איש החסד הנודע לשם ולתהילת עולם, רבי מיכל גוטפרב. הקשר איתו היה יום-יומי ולפעמים כמה פעמים ביום, בהם דנו בכל דרכי ואופני הפעולה, קדימויות וכל הפרטים הנוגעים למפעל אדיר זה.

לאחר פטירת רבינו, סיפר רבי מיכל, שהיו פעמים שרבינו שלחו להפקיד כספים בחשבונות שונים, ולמרות שהיה הוא השליח אף פעם לא ידע מיהו המקבל, כי קיבל מעטפות סגורות וחתומות. על הסודיות המוחלטת באשר לעסקי צדקה, סיפר רבי מיכל שבשנתיים האחרונות שלו, ביקש רבינו פעם שיבוא אליו כדי לקבל צ'יק של עשרות אלפי שקלים לצורך חלוקה. נכנסתי והרב חיפש וחיפש את הצ'יק ולא מצא. אמרתי לעצמי, הרי אנו הצעירים שוכחים היכן הנחנו משהו, ואיך יהודי מבוגר לא ישכח אחד מכל הצ'קים המגיעים אליו לצדקה.

כשהמשיך לחפש בכל פינה, העזתי לומר: "רביה, מדוע שלא תתנו לרבי ברוך הבן את הכספים הרבים שמגיעים, והוא יערוך רשימה מסודרת וכו'", הביט בי רבינו ואמר בפסקנות: "עדיף שהצ'יק יאבד ובלבד שלא יהיה עוד אדם שידע ממי הגיע כסף ולמי הלך!..." שמירת פרטיות הזולת שלו, היתה אפילו מבניו המקורבים. לצורך החיסיון והסודיות בענייני צדקה, היה לא אחת מטריח עצמו לבנקים, עומד בעצמו בתור ולא שולח ביד אחר, גם אם הלה הלך ממילא לבנק, וכל זה כדי שלא יודע ממי ולמי הוא מפקיד וכמה...

סיפר הגאון רבי חיים קרייזוורט (גאב"ד אנטוורפן), על הרבנית סימה כהן, קרובת משפחה של רבנו, שעסקה רבות בענייני צדקה, ופעם באה אליו לבקש עזרתו בעניין של הכנסת כלה, והסיחה לפניו את דאגתה על הסכום הגדול בן חמש הספרות הנדרש לה לצרכי מצוה זו, והיא אינה יודעת את נפשה.

שאלה רבי חיים: "ומדוע זה לא תשאלתי את שאר בשרך הגרש"ז?". היתה זאת הפתעה אצל אותה אשה לשמוע שיש אפשרות שרבינו יוכל לעזור לה כספית בסכומי עתק כאלו, אך מששמעה את הרב מאנטוורפן, קיימה את הצעתו ועלתה לבית רבינו להסיח את ליבה.

רואים, כדי שלא לביישם. במשך שנים היה תומך במשפחה מרובת ילדים בשערי חסד, ותמיד עשה כל טצדקי כדרכו, שלא יראו את הנתינה. פעם אמר לו אבי המשפחה: "מדוע רבינו טורח כ"כ בהצנעת הדבר? וכי מישוהו כאן לא יודע שיש לי משפחה גדולה מאוד?". אך רבינו לא קיבל זאת והמשיך במנהגו.

בחצר שלי מסתובבים רק חתולים!

באחת מהשיבות ביקשו למנות כראש ישיבה תלמיד חכם אחד. היו מחברי ההנהלה שחפצו במנוי והיו שתמכו בזולתו, הוחלט שישאלו את רבינו, המתנגדים סברו וחשבו, שכיוון שאותו ראש ישיבה השיג פעם ברבים בקונטרס על דברי רבינו - הדבר יעמוד לרעתו, אך הם לא הכירו את רבינו די. המשלחת נכנסה לביתו, הציגה את הצדדים השונים ורבינו השיב לספקותיהם, וכאשר הזכירו את אותו ת"ח, אמר, "אני מכיר אותו כתלמיד חכם, אבל האם הוא מתאים להיות ראש ישיבה או לא, איני יודע. תשאלו אחרים שמכירים אותו טוב ממני". הם לחצו לכאן ולשם, אך ללא הועיל. הוא חזר על התשובה 'איני יודע!'.

אחד מהמתנגדים ניסה את מזלו והפטיר: "הוא הרי פרסם פעם קונטרס נגד רבינו", הגיב רבינו: "הוא כתב דווקא הערות טובות מאוד על דבריי". הבין אותו יהודי שגם טענה זו לא תועיל ואז אמר: "אבל אחד מאנשי החצר אמר לנו שהרב לא כל כך אוהב ממנו". "מה אמרת?", הגביה רבינו את קולו: "בחצר שלי, לא יכול להיות ששמעת שום דבר! לא בענין הזה ולא בשום ענין! בא נצא יחד לחצר, ותראה שרק חתולים מסתובבים בו!"... בשניה הראשונה הם חייכו ונהנו מהאמירה, ואחר כך עמדו מחוץ לחדר נדהמים, היתה להם הרגשה של בושה מחד ותחושה של רוממות מאידך.

עיקר העבודה בגאווה היא ב"למעשה"

פעם סח רבינו לתלמידו הגאון רבי יהודה עדס (ראש ישיבת 'קול יעקב'), שלמרות שבכל המידות עיקר העבודה היא ההתבוננות ביקרת המעלה וגנות היעדרה, בגאווה וענווה עיקר העבודה היא התרגילים היומיומיים, שרק דרכם אפשר להתחנך לענווה.

וסיפר הג"ר יהודה, שפעם היה איזה ענין באיזה מוסד שהיו צריכים לבא להתדיין אצלו דין תורה. וביקש לשמוע מרבי יהודה את הידוע לו בקשר למוסד זה על רגל אחת בקצרה, ואז אמר: "סי וועט זיין בסדר" [יהיה טוב].

"שאלתיהו לכוונתו, ובמקום להסביר סיפור על ה'פרי מגדים' שהיה פיקח וחכם גדול, וכבר בצעירותו באו אליו המון דיני תורה וכולם היו מרוצים. פעם שח את מחשבותיו בפני רעייתו, 'וכי מה יהיה בסופי, אצא 'בורר' דיני תורה, לכן חושבני שנעבור לגור באיזה כפר קטן'. כך עשו וביום הראשון להגעתו לשם, כנראה כבר יצא שמעו והגיעו אליו לדין תורה. והוא מצידו החל שואל אותם שאלות תמימות המראות על בורות חסרת טעם לחלוטין. הבעלי בתים רצו לצאת מהענין, ואמרו לו, "טוב נבוא פעם אחרת". וכשיצאו שח אחד לחברו: "ראית, גם מי שנחשב לפיקח בעיר, אצלנו אינו שווה לכלום"... כך יכול היה לשבת ללמוד, ולהוציא את ה"פרי מגדים".

כשרבינו הרגיש שיש צורך בכך, לא מנע עצמו מבזיונות, והיה מוכן לעשות עצמו כגבאי צדקה המהלך מהכא להתם, כדי להתרים בעלי בתים לענייני צדקה. וסיפר אחד מגבאי הצדקה על מקרה בו הגיע הוא לרבינו ובקשו לעזור לעניין חשוב ומידי של צדקה. לא היו לו אז כספים, והוא החליט שמה שיש לעשות הוא לרדת לאסוף בבית הכנסת.

רבינו ירד עמו לבית המדרש להתרים את המתפללים, ובדרך הציע לו את האופן בו יפעלו את פעולתם, שילך הוא מצד אחד של בית הכנסת והגבאי צדקה בצד אחר, וכך כל אחד יוכל לדבר עם יותר אנשים, והסביר שבכך תהיה תועלת רבה יותר מכמה בחינות, בזה שאם הוא ילך לבדו הוא יוכל לדבר עם הנדבנים שיפגוש, ולא ירגישו חוסר נעימות בגלל נוכחות אדם חדש, כך יוכל להתרימם. ומספר אותו גבאי שאכן היתה בתחבולה זו הצלחה רבה מאוד, וראה בכך ביטוי מורכב של חכמה ענווה ומסירות גבוהה להצלחה במעשי הצדקה.

עם כל זאת רבינו לא חיכה שיבואו לבקש ממנו, והעיד אחד מגבאי בית המדרש הגר"א בשכונת 'שערי חסד', שהיה עוסק עם רבנו בהרבה עניינים של צדקה, שראה אצל רבנו גאונות במעשי צדקה. זה התבטא בהתעניינות על מה שקורה אצל נדכאים וחלכאים, שדאג לפעמים כמו אב לבניו והתעניין בפרטי פרטים. עד כמה היה תאב להיות שותף בכל מעשה חסד, סיפר רבי מיכל גוטפרב, שלפעמים שמע ממנו רבינו בעקיפין על צדקות שמתעסק בהן, וביקש והשתדל אצלו שיהיה גם לו חלק בזה, אם לא בכסף אז שיתקשר הוא איזה טלפון וכו' - ראו שהוא משתוקק שיהיה לו חלק במצווה.

העשיר העני

מספר נכדו רבי אהרן גולדברג, אירע פעם שתוך כדי שעזרתי בסידור הבית לפסח, ראיתי מעטפה שהיו מונחים בה שמונת אלפים דולר. ולאחר מכן שמעתיו מאחורי הקלעים משוחח עם מישהו בטלפון, ואומר לו שיש לו כסף עבירו, ובסוברו שאיני שומע, אמר לו שהיות ונמצא עכשיו נכד בביתו, הצעתו היא שיבוא לצד השני של הבית ברח' אוסישקין, והוא עצמו יצא אליו וימתין לו להביא לו הכסף, שלא יצטרך להכנס לביתו. מספר ר' אהרן: "כששמעתי את הדברים סקרנותי גדלה... ועקבתי אחריו מהחלון, ולתדהמתי אני רואה שעוצרת מכונית הדורה, ובה נוהג פלוני, אדם אמיד ועשיר, שמקבל את המעטפה מידי ונסע. העניין כולו היה תמוה עבורי, וכמוכן שלא העזתי לברר אצלו דבר וחצי דבר.

"תקופה לאחר מכן הבנתי הכל: כאשר לפתע פורסם שהלה פשט את הרגל, ולמעשה אין לו פרוטה. רבינו שכנראה היה מודע למצבו עוד קודם לכן, דאג לרווחתו ולכלכלתו, אך כמוכן חרד מאד שלא יודע מצבו לאיש, ועל כן עשה כל טצדקי לתמוך בו בסתר, וללא ידיעת הבריות".

אגב אורחא, רבינו הקפיד לתת את הכסף לנצרכים בהצנע, באין

גם תושבי שכונת קטמון, בה התגורר גאב"ד ערלוי זצוק"ל, סיפרו לנו על הרושם העז שעשתה עליהם הנהגתו של האדמו"ר, שבכל פעם שהיה רואה פיסת-נייר על הרצפה, היה מתכופף ומרימה. אחד מתושבי השכונה שחזר בתשובה שלימה, אמר שעשה זאת לאחר שהבחין, שכאשר הגיע הרבי אל המקום אליו מתנקזים מי הגשמים, וראה שהרשת נסתמה בשל ענפים ועלים שהתנקזו אליה, היה מסלק את המטרדים הללו על ידי שימוש ב...מקל האדמ"ורות שלו!

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על קידוש ד' של גדולי ישראל, ועל סיפור שסיפר פעם מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל על הנהגת החת"ם סופר

"ולא יגז החשן מעל האפוד" (שמות כ"ה, כ"ח)

"משרשי המצוה, שרצה השם לטובתנו, לזכותנו בהגדלת אותו הבית הקדוש, ולהיות כל אשר בו מכוון וקבוע על מכונו, בין ענין כליו שיהיו בתכלית השלמות, בין ענין כלי המשרתים כגון מלבושים אלה שהם מלובשים בהן בשעת העבודה, שהכל יהיה נכון ושלם בתכלית השלמות, לא יחסר שום נוי בכל הדברים. ובאמת כי מנוי הענין הוא שלא יהיה החושן נע-ונד על לוח לבו, אלא יעמוד שם קבוע כמין חומר. ועד ששמענו טוב מזה, נחזיק בזה". (מתוך ספר החינוך)

לימוד נפלא למדנו כאן, והוא נצרך במיוחד לבני תורה, לגיונו של מלך, שלפעמים אינם מקפידים די הצורך על נקיון-מלבושיהם וגופם, ויש בכך משום חילול השם, כי כפי שכותב 'החינוך' - "ענין כלי המשרתים כגון מלבושים אלה שהם מלובשים בהן בשעת העבודה, שהכל יהיה נכון ושלם בתכלית השלמות, לא יחסר שום נוי בכל הדברים".

הגמרא במסכת זבחים (י"ט א') מספרת, שאפילו המלך הפרסי 'תיקן' את מלבושו של יהודי, על-מנת שיראה יפה. וכך מסופר שם: "אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן, זימנא חדא הוא קאימנא קמיה דאיזגדר מלכא, והוה מדלי לי המיינאי, ותייתי ניהליה, ואמר לי ממלכת כהנים וגוי קדוש כתיב בכו! כי אתי קמיה דאמימר, אמר לי אקיים בך והיו מלכים אומנים".

וברש"י: "איזגדר מלכא" - כך שמו ומלך פרס היה; 'והו מדלי' - המיינאי ותייתי ניהליה' - אבנטו היה גבוה, חגו מלמעלה כנגד אצילי ידיו, והפשיטו למטה כדי לנאותו; 'אמר ממלכת כהנים כתיב בכו' - וצריכים אתם לנהוג עצמכם בתפארת של כהנים, דכתיב בהו 'לא יחגרו ביזע'.

פירוש הדברים מצאנו באגרתו של רב שרירא גאון: הונא בר-נתן

היה 'ריש גלותא' (ראש הגולה) בתקופתו של רב אשי, והתאחדו בו תורה וגדולה במקום אחד. כשהגיע פעם לפני המלך הפרסי, הבחין המלך שהאבנט שלו מוגבה, דהיינו שהיה חגור למעלה מכנגד אצילי ידיו, כדברי רש"י.

המלך לא חס על כבודו, ו'תייתי ניהליה', דהיינו שהוריד את האבנט למקומו הנכון על גופו של הונא בר נתן, תוך שהוא אומר לו - אתם הרי קרויים 'ממלכת כהנים וגוי קדוש', ואצל הכהנים כתוב 'לא יחגרו ביזע', דהיינו שלא יפה שבגדיהם יהיו נגד בית השחי, מקום הזיעה.

ואם המלך הגוי עשה זאת ליהודי, על אחת כמה וכמה שאנחנו נדרשים להיות במצב שהמלבושים שלנו יהיו 'נכונים ושלמים בתכלית השלמות, לא יחסר שום נוי בכל הדברים' כדברי 'החינוך'.

הרחבה היתה מצוחצחת

הכלל שלמדנו מכאן הוא, שחפצי-הקודש צריכים להיות מושלמים בסדר ובנקיון. הדבר נכון לא רק לגבי הבגדים, ולא רק

בבית המקדש. גם כשמדברים על מקום מגוריהם של בני תורה, הנחשב למעין בית מקדש, יש להקפיד שהמראה החיצוני יהיה ללא פגם או לכלוך. ואכן, גדולי ישראל לדורותיהם שמרו על העניינים הללו מכל משמר. ניקח כדוגמה את כ"ק האדמו"ר מערלוי זצ"ל. תארים רבים נאמרו עליו: המאור הגדול, שריד לדור דעה, מי שהנחיל את תורת החת"ס לדורנו, שר וגדול אשר נשא את משא העם על כתפיו, ועוד ועוד. כל התארים הללו, ורבים-רבים אחרים, נשמעו על הרבי.

סיפורים רבים סופרו על גדולתו הענקית של הרבי בתורה ובחסידות, על התמדתו הנדירה, על קשריו עוד בדור שעבר עם כל גדולי ישראל, על רום-ערכו באהבת כל יהודי ויהודי באשר-הוא, ועל הלב הגדול שהרגיש בצרות עמך בית ישראל, שנדם. אבל נודה על האמת; מה ששבה את לבנו יותר מכל, היו הסיפורים הקטנים' המצביעים על הגדולה האמיתית, על זוהר-הנפש ועל התבונה והתושיה העצומה שנשזרה בדמותו רבת-האנפין.

מתכופף להרים פיסת-נייר

גם תושבי שכונת קטמון, בה התגורר גאב"ד ערלוי זצוק"ל, וגם אלה שאינם נמנים עדיין על שומרי המצוות, סיפרו לנו על הרושם העז שעשתה עליהם הנהגתו של האדמו"ר שבכל פעם שהיה רואה פיסת-נייר על הרצפה, היה מתכופף ומרימה.

יתירה מכך; אחד מתושבי השכונה שחזר בתשובה שלימה, אמר שעשה זאת לאחר שעקב פעם אחר הליכתו של הרבי ברחוב, והבחין שכאשר הגיע הרבי אל המקום אליו מתנקזים מי הגשמים, וראה שהרשת נסתמה, בשל ענפים ועלים שהתנקזו אף הם אליה, היה מסלק את המטרדים הללו על ידי שימוש ב...מקל האדמו"רות שלו, ובצורה זו פעל לפתיחתם של מוקדי הניקוז.

"אדם כזה שראשו בשמים, ולמרות הכל רואה לנכון לפתוח את הניקוז, ועוד באמצעות המקל המכובד שלו, צריך לשמש לי כדוגמה ומופת לחיים", אמר האיש, וחזר בתשובה, הוא ובני ביתו וכל אשר לו.

הדברים מצטיירים כחסרי-ערך...

הנהגתו של כ"ק האדמו"ר מערלוי זצ"ל, היא תוכחת-מוסר לכל אלה שאינם שומרים על רשות הרבים, ועושים בה לפעמים כבתוך שלהם. יש בנושא זה עוולות גדולות, ולמרות שהדברים מצטיירים לכאורה כשוליים וחסרי-ערך, מדובר בפכים גדולים מאוד...

ולמשל: כאשר אדם מוריד את שקית האשפה מביתו לפח, ובהתעצלו להרים את מכסה הפח, הוא משאיר את השקית מחוץ למתקן האשפה, והריח והחידקים עולים הישר לדירת השכנים בקומות הראשונות.

מי שהליכותו מושתתת על דרכי התורה, ויודע שהמצב צריך להיות כזה ש'לא יחסר שום נוי בכל הדברים', כדברי 'החינוך', לא

יתכן שעוולה כזו תצא מתחת ידיו. לא יתכן! רשות הרבים צריכה להיראות, לפחות כמו סלון הבית הפרטי שלנו, וכמו שפשוט וברור שאף אחד לא ישליך פסולת - ולו נייר אחד - ליד הכורסאות בסלוננו, כך באותה מידה לא יעלה על הדעת ללכלך את רשות הרבים.

להוותנו, יש בכך גם משום חילול שם שמים גדול. בעלי תשובה העידו, שאחד הדברים שהפריע להם להתקרב אל היהדות ולהיכנס לפני-ולפנים של עולם התורה, היה ענין הניקיון.

שתהיה רשות הרבים חשובה בעינינו!

הגמרא (בבא קמא, דף נ' עמוד א') מספרת: "מעשה באדם אחד, שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים, ומצאו חסיד אחד. אמר לו, ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך (פרש"י, 'שמא עתיד אתה למוכרה'), לרשות שלך (פרש"י, 'רשות הרבים - כל מי חייו היא שלו'), לגלג עליו. לימים נצרך למכור שדהו, והיה מהלך באותה רשות הרבים, ונכשל באותן אבנים. אמר: יפה אמר לי אותו חסיד, מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך".

וב'עיון יעקב' במקום פירש, מדוע קרא לו החסיד בתואר 'ריקה'. וז"ל: "נראה, דלכך קרי ליה ריקה, כדאייתא בשבת דף לא, דאמר הלל, מאי דהלך סני, לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה. זה שעבר על זה, דעשה מה דסני ליהל רבים, להכי קרי ליה ריקה, שהוא ריק מכל התורה".

נורא-נוראות! אדם יכול לעשות מצוות במשך כל היום, ולחשוב שהוא 'מלא מצוות כרימון', אבל התואר האמיתי שלו הוא 'ריקה', ריק לחלוטין. אין לו קשר לתורה ולמצוות כלל וכלל. מדוע? - כי השליך דברים לרשות הרבים. ובואו חשבון: האם אנו לא מתרגזים על השכן המשליך אשפה ולכלוך לחצר המשותפת, או לרשות הרבים? מה מאוד יפלא, אפוא, שכאשר אנחנו-עצמנו עושים זאת, זה לא כואב לנו...

ה'בן איש חי' כותב באחד מספריו, שטעות היא לחשוב שמלאכים מלווים את היהודי רק בליל שבת, כאשר הוא חוזר מבית הכנסת לביתו. גם במשך כל השבוע, צועד היהודי כשהוא מלווה במלאכים. אבל אותו 'בן איש חי', שכל בית ישראל שותה בצמא את דבריו, קובע גם שהמלאכים אינם מלווים כל אחד.

אחד התנאים הוא, שתהיה רשות הרבים חשובה בעיניו! ברם, מי ששומר על נקיון רק בביתו, ורק שם אכפת לו שיהיה הכל נקי ומצוחצח, ואת כל הפסולת ושיירי-הלכלוך הוא משליך לרחוב, מבלי לקחת בחשבון גם את האסונות העלולים להתרחש על ידי כך, אדם כזה המלאכים בורחים ממנו...

בשמירה על נקינה של הרשות המשותפת, נמדד האדם במידת ה'בין אדם לחבירו' שלו. רק כך אפשר להיווכח עד כמה חדורה אצלו ההשקפה שנטבעה במאמר הידוע של חז"ל, שהכל משננים אותו השכם והערב - "מאי דעלך סני, לחברך לא תעביד".

יתירה מכך; שמירה על רשות הרבים כרשות-שלו, מעלה את

של ה'דברי חיים', שביקשו ממנו לקלל את פלוני. לפתע, מספר הנכד כשצמרמורת אוחזת בכל גופו, אני שומע את הרבי לוחש לי בקול: "תגיד לברך"... דהיינו שבמקום לומר 'ביקשו ממנו לקלל', תגיד 'לברך'...

גם בדקות הקשות הללו, כשהיה נתון ביסורים כבירים, וכשממש לא היה מסוגל להוציא מילה מפיו, התאמץ בכפלים ובשבע-שבעתים ואמר לי 'תגיד לברך'!!!

כך גם אפשר לעשות ב'צומת שילת'

"על חשיבותה של כל מילה", אמר הגר"י זילברשטיין, "למדתי מסיפור שסיפר לי פעם מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל על הנהגת החת"ם סופר".

כאשר החת"ס הביא דבר משמו של בעל ה'שאלת יעבץ', נהג לומר, לכתוב: 'שילת יעב"ץ', דהיינו בלי האות אל"ף, אחרי השי"ן. כאשר ניסו תלמידיו לעמוד על פשר הדבר, התחמק ולא רצה לומר.

אבל התלמידים לחצו ולחצו, עד שפעם הסביר להם ואמר, שהוא מבקש להרוויח בכך את אזכור שמו יתברך, שכן ראשי התיבות של המילה 'שילת', הן 'שוית' ה' לנגדי תמיד'.

החת"ם סופר רצה להזכיר בכל פעם שאפשר, את שמו של השם יתברך, וכמה שיותר פעמים, וכיון שהמילה 'שאלת' והמילה 'שילת' דומות אחת לשניה, מדוע לא לומר ולכתוב 'שילת', ולהרוויח בכך את הזכרת שם השם - - -

כך גם אפשר לעשות כאשר נוסעים בכביש 443, והרכב מגיע ל'צומת שילת', כדאי לשאול במכוון את הנהג 'לאיזה צומת הגענו', וכאשר הוא ישיב אז ל'צומת שילת', יוזכר שמו של הקב"ה...

כאשר שוחחתי על כך עם גיסי, מרן הגר"ח קניבסקי, הוסיף לי שזה מסתדר גם עם 'שמואל בן שילת', שהיה נכדו של המן שלמד תורה בבני ברק, ודווקא המן שביקש לעקור שם שמים, הביא לעולם את נכדו זה ששמו היה כנ"ל, והזכיר בכך את שם השם...

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

האדם לדרגות רוחניות. שלא כתורות החיצוניות תורת אלוקים חיים, וכדי להגיע למצב שבו תעניק לנו התורה את האושר הצפון בה, יש לטהר לפני הכל את הלב והנפש, ואחד האמצעים הטובים לעשות זאת, היא באמצעות השמירה על כבודו של השכן וצרכיו.

הבהמה ש...נפטרה

אדם שמשתדל בנקיונה של רשות הרבים, מושלם גם בנקיות לשונו, ולא רק בענייני לשון הרע אלא בהקפדה על 'לשון נקיה', פשוטו כמשמעו. אם הזכרנו בקטעים הקודמים את המילה 'לכלוך' באשר לשמירה על ניקיון רשות הרבים שהיתה טבועה בדמו של הרבי מערלוי זצ"ל, אפשר לספר על הנהגה מופלאה נוספת שלו, והיא, כיצד היה נזהר שלא 'ללכלך' את לשונו.

הרה"ח ר' דוד יהודה שוורץ, שליווה את הרבי במשך 57 שנים, אומר שהמדובר לא רק בביטויים שיש בהם מן הכיעור והדומה לו, אלא גם אזכורים של 'חטאים' ו'מוות', על 'מחלות' ו'יסורים', גם כאלה המוזכרים במקורות, כל אלה לא עלו על לשונו של הרבי.

בדרשה הראשונה שנשא בישיבתו שהקים בעיר ערלוי, מיד לאחר השואה, בשנת תש"ו, עלה באמצע הפלפול עניינה של 'בהמה שמתה'. התלמיד הראשון לבית ערלוי רבי בנימין דסקל שליט"א, מספר שהרבי לא רצה לומר 'בהמה שמתה', במקום זה אמר 'בהמה ש...נפטרה', דבר שהעלה בתחילה חיוך בקרב התלמידים, עד שהרבי הסביר להם את כוונתו.

וכך בכל פעם כשהזכיר אדם חולה אמר 'אדם לא-בריא'; גם כאשר אמר בפזמונים של מוצאי שבת את הקטע 'טהר טינוף מעשי', דילג על המילה 'טינוף'...

גם בדקות האחרונות

רגע מרגש ביותר, היה בדקות האחרונות שלפני הרדתו והנשמתו בבית החולים. הנכד, הרה"ג רבי משה סופר, מספר שלאורך 5-6 שנות מחלתו, היה קשה לרבי להוציא מילים מפיו, והוא התבטא בעיקר בסימני ידיים. והנה, בדקות האחרונות הללו, העליתי בשיחתי איתו את המעשה עם רבי שלם קמינקר, בן-דודו

דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

חינו
המרכז ללימוד ומנהל חרדים

המאמצים הגדולים של אחינו לזרשי

צדל הוצאות חבר החדש של שו"ע מהדורת 'דרשו' של שו"ע

פרטים בעמודים 20-21

ברוך הבא שולחן ערוך דרשו

חדש!

הופיע הכרך החדש בשו"ע דרשו

(כרך ט' סימנים ע"ד - שכ"א ביו"ד - האורח חיים שביורה דעה)
הלכות ספר תורה, מזוזה, שילוח הקן, חדש, ערלה, וכו'

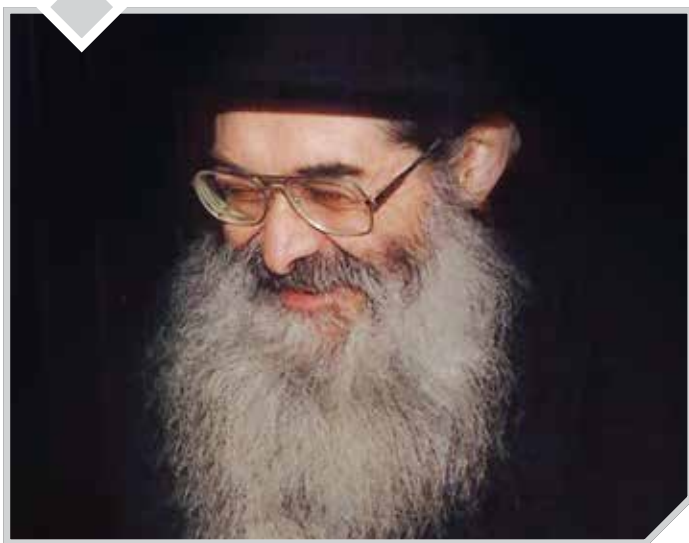
עם המדורים החדשים - 'לאסוקי שמעתתא' ו'אליבא
ד'הלכתא', לליבון ההלכה ממקורותיה ועד לפסיקות
גדולי האחרונים ופוסקי זמנינו בהלכות המצויות

**עכשיו בחנויות 'אור החיים'
ובחנויות הספרים המובחרות**

"המחותן שלי סיפר לי, שכשהוא היה חתן, הזמינו אותו לסעודת פורים בבית חמיו ר' וועלויל פראנק זצ"ל, שם ישבו לסעודה גם כל האחים של הכלה. 'בואו ניטול ידיים', הכריזו, והנה ניגשים כל הבנים יחד עם אביהם אל השולחן... שאל רבי אברהם דב את חמיו לעתיד: 'מה קורה כאן? נוטלים ידיים, או יושבים לשולחן?'"

פרסום ראשון מתוך שיחותיו של המשגיח דישיבת קמניץ, הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל | מלוקט מתוך כתבי אחד מתלמידיו

"יום מְשֻׁתָּה וְשֻׁמְרָה" (מגילת אסתר ט', י"ח)

שאוכלים עם הפה, עם השיניים ועם הלשון. אנחנו בולעים את האוכל דרך הגרון אל מערכת העיכול.

"אבל אנחנו לא אוכלים עם הראש! את הראש אנחנו משאירים מחוץ לצלחת. את הראש אנחנו משאירים לרשב"א, לריטב"א, לתוס'... לא משתמשים בו לאוכל.

"לכן, לפני שאנחנו אוכלים סעודת שבת או יום טוב, אנחנו קודם כל מתאספים סביב השולחן, ואז אני שואל קושיא בנושא תלמודי כלשהו, שאלה שנוגעת להבנה ולסברא, כל אחד מהמסובים סביב השולחן משנן את השאלה בינו ובין עצמו, ואז אנחנו הולכים ליטול ידיים ויושבים לאכול.

"במשך כל הסעודה, כל אחד ואחד מהמסובים עסוק בשאלה, מעמיק במחשבה ומחפש לה תשובה שתניח את הדעת, ובינתיים לועסים את האוכל ובלעים אותו עם השיניים, עם הלשון, אבל לא עם הראש! אחרי שמסיימים לאכול, כל אחד אומר מה התשובה שהוא חשב עליה, וכך אנחנו מוודאי שהראש שלנו לא נכנס לצלחת...".

מרק טעים במיוחד

הסבא שלי, הגאון רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, סיפר לי סיפור מאוד

בחודשים האחרונים הבאנו מספר פעמים תכנים מרתקים מאת הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ בירושלים, לאחר שקיבלנו את תכריך הכתבים רב כמות ועצום האיכות של אחד מתלמידיו, שהקליט את הגרמ"א שטרן זצ"ל, ותמלל לאחר מכן את השיחות מילה במילה, ואנו נזכרים ומוצאים בכל פעם אוצרות נפלאים של סיפורים מיוחדים במינם, אשר חלקם היו נכחדים מהעולם, אם לא אותו תלמיד נמרץ, שעמד ושימר את כל אשר סיפר המשגיח זצ"ל.

מדובר בשיחות שנמסרו לפני למעלה מ-30 שנה, כשהגרמ"א זצ"ל כבר התקרב לגיל 70, ואת הסיפורים הללו שמעו וראה בחלקם 50 שנה קודם לכן ואף יותר, כך שעל אף שמדובר בגדולי עולם שחיו לפני שנים רבות, הסיפורים מסופרים מכלי ראשון או מכלי שני ושלישי בדייקנות רבה, ואף שאנו עושים להם עריכה, אנו משתדלים מאוד שלא לפגוע באותנטיות ובפרטים השונים הנוגעים למהות הסיפור ולתוכנו.

בתוך שיחותיו מספר הגרמ"א שטרן זצ"ל סיפור נפלא, ששמע ממחותנו הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבך זצ"ל, רבה של שכונת בקעה בירושלים, ואחיו של מרן הגרש"ז זצ"ל, שהיה חתנו של הגאון רבי וועלויל (זאב) פרנק זצ"ל, אחי הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, רבה של ירושלים.

"המחותן שלי סיפר לי פעם, שכהוא היה חתן אצל ר' וועלויל פראנק זצ"ל, בעל ה'תולדות זאב' שהיה אדם גדול מאוד, הזמינו אותו לסעודת פורים בבית חמיו, שם ישבו לסעודה גם כל האחים של הכלה. הם כולם היו תלמידי חכמים גדולים מאוד. כשהוא הגיע הוא ראה שם הנהגה מאוד מעניינת. 'בואו ניטול ידיים', הכריזו, והנה ניגשים כל הבנים יחד עם אביהם אל השולחן... במקום ליטול ידיים הם התיישבו סביב השולחן."

שאל רבי אברהם דב את חמיו לעתיד, "מה קורה כאן? נוטלים ידיים או יושבים לשולחן?"

השיב לו חמיו תשובה מיוחדת מאוד: "אצלנו בבית, אנחנו נוהגים

לא התווכח, הוא נכנס למטבח, הצביע על הסיר ואמר: "הנה, מהסיר הזה לקחתי שתי מצקות מרק ואכלתי. היה מאוד טעים!".

לשמע תשובתו פרצה בעלת הבית בצחוק: "הרי זה סיר מלוכלך? לפני שיצאתי מהבית מילאתי בו מים חמים כדי שהלכלוך יתרכך וכדי שיהיה לי קל יותר לשטוף אותו בהמשך. זה לא היה מרק בכלל, אלא רק מים עם לכלוך שנשאר דבוק בסיר!!!

מה התברר? הרידב"ז נטל ידיים, הוא אכל עם הכף מהצלחת, סיים את כל המרק שבצלחת, ולרגע אחד לא נתן את דעתו בכלל על האוכל שבצלחתו. הראש שלו היה מונח במקום אחר, בבית המדרש, לכן הוא 'אכל' מים מלוכלכים, בלי טעם ובלי ריח, ולא הרגיש שום הבדל!...

ולא זו בלבד, אלא שאחרי האוכל הוא בירך ברכת המזון בהתלהבות ואמר: "הזן את העולם כולו בטובו, בחן בחסד וברחמים", עבורו היתה הסעודה הזאת טעימה כמו כל ארוחה אחרת שאכל, הוא לא הרגיש בשום הבדל, האוכל היה מצוין, הוא היה אסיר תודה על כך שהכינו לו את האוכל הזה!

בידיים רועדות

בשיחה אחרת שהוקלטה מפיו של הגרמ"א זצ"ל, הוא מביא מעשה הקשור גם הוא לעניין האכילה, וכך הוא מספר: מעשה היה אצל הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל, שאצלו בשיבה בפתח תקוה (ישיבת לומז'ה) היה פעם אויפרוף, שבת חתן, לאחד מתלמידי הישיבה שהתגורר בקרבת מקום. ההורים הזמינו את כל הציבור לקידוש.

נכנסים לקידוש, על השולחן היתה פרוסה מפה לבנה צחה כשלג נקי, שלא דרכה עליו רגל אדם, וכולם מתיישבים מסביב לשולחן. קם אחד וקידש על היין, וכשבאה קבוצה נוספת קידש אדם נוסף על היין, ומאחר והם מקדשים בדביקות נפלאה, מטפטף מעט יין מהגביע על המפה הצחורה, פעם ועוד פעם, עד שכל המפה נהיתה בבחינת 'עקודים נקודים וברודים', והנה אחד המסובים לוקח מנת קוגל, ומאחר ואין לו צלחת הוא מניח אותה לפניו על המפה, וכמובן שכשהתקרב הקידוש לסימומו המפה היתה מלוכלכת כדבעי.

האנשים באים והולכים, מאחלים מזל טוב בלבביות וממשיכים לבתיהם, לאכול את סעודת היום. אבל רבי אליהו דושניצר נשאר עד סוף הסעודה, ואחרי שהלכו כולם, הוא מבקש מאבי החתן שיזאיל לקרוא לרעייתו, אם החתן, כי הוא רוצה לברך אותה ולאחל לה מזל טוב, לרגל השמחה הגדולה.

כמובן שלא איחר בעל הבית לעשות את דברו, ומיהר לקרוא לרעייתו הנרגשת שתזכה להתברך מפיו של המשגיח הצדיק. נכנסה הגברת ורבי אליהו מברך אותה ברוחב לב, שהזיווג יעלה יפה, ושהיא תזכה לנחת דקדושה מהחתן ומרעייתו העתידיה, ומכל יוצאי חלציה אמן כן יהי רצון...

לאחר שסיים להאציל מברכותיו, החליף הגר"א דושניצר את קולו ממברך למתנצל, וביקש בתחינה: "רק דבר אחד אני מבקש מהגברת, הרי אני אדם מבוגר, הידיים שלי כבר רועדות קצת, ולכן

מיוחד על רבינו הרידב"ז, הלא הוא הגאון רבי יעקב דוד וילובסקי זצ"ל.

כשהרידב"ז סיים לחבר את הפירוש המפורסם שלו על הירושלמי, לא היה לו כסף כדי לממן את הוצאות ההדפסה. מדובר בפרויקט שמצריך הרבה מאוד כסף, בוודאי במושגים של אז, לפני למעלה מ-150 שנה... לכן עמד הרידב"ז ונסע לארה"ב, שם הוא אסף כסף בין יהודים על מנת לממן את ההדפסה.

מאחר והוא היה ידוע בגאונות שלו, לא היה הרידב"ז צריך ללכת ולחזר על הפתחים. הוא היה יושב בבית המדרש ולומד, ואנשים היו מגיעים אליו ונותנים לו תרומות להדפסת הספר.

סבא מספר, שהרידב"ז היה בקי בכל חדרי תורה שבעל פה: בבלי, ירושלמי ספרא, ספרי, תוספתא, מכילתא, משניות, רמב"ם, טור ושולחן ערוך, כל אלו היו שגורים על לשונו בעל פה עם כל העמקות. עמדו יהודי ארה"ב ושכרו לו מקום להתאכסן אצל איזו משפחה, הוא היה ישן שם והוא גם אכל שם.

הסדר היה שאחרי התפילה היה הרידב"ז עולה לבית האכסניא שלו, אוכל שם ארוחת בוקר ויורד בחזרה לבית המדרש, שם היה יושב ולומד חמש או שש שעות, לאחר מכן עלה לאכול ארוחת צהריים וירד שוב לבית מדרש ללמוד הלאה עד מנחה, ובין מנחה למעריב הוא כמובן שוב למד, אחרי מעריב היה עולה לבית לאכול ארוחת ערב ושוב חוזר לבית המדרש ועוסק בתורה ללא ליאות.

ביום מן הימים, סבא שלי סיפר לי שהוא זוכר את המעשה הזה בבירור, כשהגיע הרידב"ז לאכסניא לאכול ארוחת בוקר, אמרה לו בעלת הבית שהיא מאוד מתנצלת שלא תוכל להגיש לו היום את ארוחת הצהרים, כי היא חייבת לצאת מהבית זמן קצר לפני שהוא יבוא לארוחת הצהרים, ולכן היא משאירה לו את המפתח של הבית, כשהוא יבוא בצהרים יהיה סיר מונח על הכיריים, על גבי אש קטנה. "על השולחן תהיה צלחת, עם כף ומצקת, ואנחנו רק מבקשים שהרב ימלא עם המצקת מרק מהסיר לצלחת, שתי מצקות". הרידב"ז הסכים כמובן, הוא יכול למזוג לעצמו שתי מצקות מרק, למה לא?

כשהגיע בצהרים, הכל היה מוכן. על השולחן היתה מפה, היה לחם, מעט מלח בצלוחית קטנה, קנקנן עם מים, כוס לשתייה ובנוסף צלחת עמוקה עם כף ולצידה מצקת. ניגש הרידב"ז עם הצלחת אל המטבח, מילא שתי מצקות בצלחת, נטל ידיים, התיישב על יד השולחן ואכל לחם עם המרק, סיים את האוכל בצלחת, נטל מים אחרונים, בירך בכוונה רבה ושב לבית הכנסת ללמוד.

כששב אחרי תפילת ערבית, לארוחת הערב, באה בעלת הבית ובפיה טענה רבת משקל: "הרי הרבי אמר שהוא יסתדר ויאכל מהמרק, ומדוע השאיר הרבי את המרק מיותר ולא אכל ממנו כלום?"

השיב הרידב"ז בביטחון מלא: "בוודאי שאכלתי, מילאתי שתי מצקות בצלחת ואכלתי את המרק, והוא היה מאוד מאוד טעים!"

אבל בעלת הבית עמדה על שלה, מהמרק לא היה חסר כלום, איך ייתכן שהרבי לקח שתי מצקות מכוזה סיר קטן ולא רואים שום דבר? "שהרבי יראה לי מאיפה לקח מרק בבקשה", אמרה הגברת והרידב"ז

44

לתרומות עבור 44 יתומים המתחננים עד פורים - קרן מס' 10830

הכסף מתחלק בין כולם בשווה ולפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים
המגבית עבור יתומים ואלו שבבחינת יתומים לפי פסקי הרבנים

ליתומים

נישאים ע? פורים

מרן הגאון האדיר מרא דכולא תלמודא
הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א:

**"כמה שיתנו יותר -
יזכו יותר לישועה
עד הפורים הבעל"ט**

והנותנים 440 ש"ח כנגד 44
היתומים הנישאים בחודש
זה, עד פורים,
יבוטל מה שנחתם בדם
למעלה ויהיה להם אך טוב"

דואר סוכו יומי

בכל תרומה חובה לציין: עבור קרן 10830

1800-39-47-47

ומה עושים כדי לגייס את הכסף? ב"ה הקב"ה זיכה אותי ביכולת לרקוד, אני ירושלמי שורשי ב"ה, והאמריקאים מאוד אוהבים לראות ירושלמים רוקדים. אז אני הלכתי, הרמתי רגליים וידיים, וככל שהריקוד היה יותר נלהב, כך היה יותר כסף לטובת פעילות של קירוב יהודים...

הרה"ג ר' יוחנן בריזל מספר על ימי הפורים בצל הסבא,
הרה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל, ובבתי הנגידיים בארה"ב

לייזר רוט

לקראת ימי הפורים שוחחנו עם איש הצדקה וזיכוי הרבים, הרה"ג ר' יוחנן בריזל הי"ו, וביקשנו ממנו לספר לנו כיצד חגג את הפורים בשנים עברו, כשהיה שקוע כל כולו בפעילות של קירוב רחוקים.

"יש בדיחה ידועה", פותח הרב בריזל, "המבוגרים שבינינו יאמרו שהיא 'בדיחת קרש', אבל בכל זאת אני רוצה לספר אותה, ולא רק בגלל שאנחנו מתקרבים לפורים, אלא גם בגלל שבמקרה שלי היא הפכה מבדיחה למציאות..."

"זה מגיע עם שאלה שנועדה לגרום לילדים צעירים להתבלבל לרגע: מה קורה כשפסח נופל בפורים? והתשובה היא פשוטה: מרימים אותו".

"כשהיינו ילדים שזה ייתכן שיהיה מקרה כזה אמיתי, אם אדם שקרואים לו 'פסח' ייפול חלילה בפורים, אפשר יהיה להרים אותו.

"אבל כשגדלתי והתבגרתי, למדתי לדעת שהמשפט הזה הפך לחלק מהחיים שלי, למשך שנים רבות מאוד, ולא, לא קוראים לי פסח ואף פעם לא הרמתי מישהו שקוראים לו פסח ביום הפורים. אבל כן 'הרמתי פסח' בפורים, ואני אסביר..."

"כחלק מהפעילות שלנו באוקראינה, לקרב יהודים לאביהם שבשמים, היינו מגיעים לשם בחגים, כל פעם היו שולחים שליחים לערים שבהן יש יהודים, היינו עושים להם תפילות ראש השנה ויום כיפור, סוכות וארבעה מינים, וגם ליל הסדר כמובן, וכבר סירפתי על כך בשיחות הקודמות שלנו. "עם הזמן, ולגה הפעילות הזאת גם למקומות נוספים בעולם. יהודים מאוקראינה היגרו למדינות אחרות, והיה צורך לעבוד איתם. כמובן שבארץ זה הכי קל, הוקמו מוסדות גדולים המיועדים בדיוק לקהלים הללו, אבל ברחבי העולם זה לא כזה פשוט.

"ביום מן הימים קיבלתי בקשה מעניינת. פנו אלי יהודים מ'לונג ביץ' שבניו יורק, לא רחוק מפלטבוש, ואמרו לי שהם צריכים עזרה. הגיעה קבוצה גדולה של יהודים אוקראיניים להתגורר שם. היו שם פעילים מקומיים שדאגו לסדר למשפחות המעוניינות בכך, אירוח לליל הסדר. הבעיה שב'לונג ביץ' לא היו מספיק משפחות כדי לארח את כל המשפחות של יהודי אוקראינה, ולכן סידרו להם משפחות גם מאזורים אחרים בניו יורק. "ומה קורה כשמגיעה משפחה שאין לה מושג ביהדות, להתארח בביתה של משפחה חרדית לליל הסדר? חד גדיא של ממש!!! לא תמיד הלבוש הולם, והם לא יודעים מה מותר ומה אסור, צריך להזהיר אותם באלף

אזהרות שיבואו לפני כניסת החג, ולא ייסעו ברכב לאחר כניסתו, וצריכים לארח אותם גם בלילה, כדי שלא יחזרו הביתה בנסיעה תוך חילול יום טוב של פסח חלילה וחלילה..."

"זה נשמע מורכב, נכון? עכשיו קחו בחשבון שבארה"ב יש יומיים חג! כלומר, שזה לא 24 שעות, אלא 48 שעות, ולא פעם נופל חג הפסח במוצאי שבת או ביום רביעי בלילה, וכך נוצר רצף של שלושה ימים - שני ימי חג ועוד שבת, שבהם צריך לארח משפחה בת מספר נפשות, אנשים שלא יודעים מחייכון ומיזמיכון מה מותר ומה אסור... סיפור מורכב, אפילו מורכב מאוד!"

"כך נוצר מצב שהיה מאוד מאוד קשה למצוא משפחות שיארחו אותם בחג הפסח, ויהודים רבים שרצו להשתתף בליל הסדר, נאלצו לוותר על כך כי לא היה מי שיארח אותם.

"בשלב הזה פנו אלי ואמרו לי ר' יוחנן, אתה הרי יודע לעשות ליל הסדר ליהודי אוקראינה, למה שלא תעשה את זה בארה"ב בתנאים הרבה יותר טובים..."

"אמרתי להם, ומה יהא על היהודים באוקראינה? ככה נזניח אותם כי בארה"ב יותר נוח? חס וחלילה! אני לא עוזב את האוקראינים. אבל אני גם לא מזניח את אלו שבלונג ביץ'... נפתח עוד שלוחה..."

"הצלחנו למצוא אולם מתאים בלונג ביץ', בעלות סמלית, דאגנו לקייטרינג שיבשל מאות מנות לכל אחד מהסדרים, ופתחנו הרשמה, ואכן הנרשמים היו רבים ב"ה. ניסינו למצוא מתנדבים שיאותו לבוא ולערוך את ליל הסדר, ולבסוף מצאנו פתרון בדמות שניים או שלושה בחורים מבוגרים

שלא זכו עדיין להתחתן, הם מספיק מבוגרים כדי לנהל את האירוע ולנצח על המלאכה, ואין להם משפחה לדאוג לה. שידוך מושלם...
"זה עבד מצוין ב"ה, ובאותה שנה התארסו הבחורים שניהלו את ליל הסדר. לשנה הבאה הם כבר היו נשואים, אבל הם הביאו לנו כמה חברים שלהם, בחורים מבוגרים גם כן שניהלו את הסדר במקומם, וראה זה פלא, גם הם התארסו כעבור תקופה קצרה.
"זה הפך להיות 'הדבר החם' של ניו יורק, אנשים רבים פנו אלינו, וביקשו לערוך את ליל הסדר היהודי אוקראינה כדי לזכות בישועה. שנה אחר כך הבאנו זוג חשוכי ילדים, ובתוך שנה נולד להם תינוק. התור הלך והתארך..."

להרים פסח בפורים

"הכל עבד מצוין ב"ה", מספר הרב בריזל. "אני הייתי באוקראינה, וניהלתי בשלט רחוק ליל סדר גם בארה"ב. למצוא מי שיערוך את הסדר כבר לא היה בעיה בכלל, גם לא להזמין את האנשים כי הם באו בקביעות כל שנה והיו מרוצים מאוד.
"רק בעיה אחת היתה... השאלה הנצחית שנשאלת תמיד ומעולם לא נס ליחה... "כסף מנלן?". מאיפה מביאים את הסכום הנדרש לממן כזה ליל סדר? העלות של זה היא כ-15 אלף דולרים לשני לילות סדר מדי שנה בשנה. לא סכום מבוטל.

"אני צריך 'להרים פסח', אבל אין לי מאיפה? נו... מה עושים? בטח כבר הבנתם לבד. 'מרימים אותנו' בפורים!
"כך התחלתי לנסוע לארה"ב לפורים, כדי 'לשנורר' כסף עבור עריכת ליל הסדר בלונג ביץ'.
"אבל לגייס 15 אלף דולרים ביום אחד זה לא פשוט, גם לא בפורים ואפילו לא כשזה בארה"ב..."

"התברר לי שיש שם באמריקה 'פורים' דיגע יידן'. - 'הודים של פורים'. אלו אנשים שזכו ב"ה לעשירות גדולה, אבל כל השנה הם לא כל כך תורמים כסף, יש להם את המוסדות שהם מחזיקים לבחירתם, ואם מגיע מישהו לבקש תרומה, הם נותנים לו כמה דולרים, לא יותר.

"בפורים הם פותחים את השערים, את הלב וגם את הארנק. הם יושבים במשך שעות ואנשים נכנסים ומבקשים וגם מקבלים נתינות הגונות. כבר היה לי ניסיון, כי גם בשנים קודמות נסעתי לארה"ב לפורים כדי לגייס כספים עבור הפעילות באוקראינה, אבל עכשיו לקחתי על עצמי כזה עול של עוד 15 אלף דולר כל שנה, כך שהצלחתי להשקיע בצורה רצינית יותר מתוך מטרה להשיג את הסכום המבוקש.

"ומה עושים כדי לגייס את הכסף? קודם כל מביאים מכתבי המלצה, אלבום עם תמונות שנועדו לקרב את לב התורם לפעילות, וגם... לרקוד! ב"ה הקב"ה זיכה אותי ביכולת לרקוד, אני ירושלמי שורשי ב"ה, והאמריקאים מאוד אוהבים לראות ירושלמים רוקדים. אז אני הלכתי, הרמתי רגליים וידיים, וככל שהריקוד היה יותר נלהב, כך היה יותר כסף לטובת פעילות של קירוב יהודים. חשבתי לעצמי שבריקוד הזה אני מקיים כמה מצוות במקביל, גם משמח את עצמי, גם את הצופים, וגם מגייס כסף לקרב יהודים לאביהם שבשמים. כשהזעתי שם, זאת היתה לא סתם זיעה של מצווה, אלא זיעה של כמה וכמה מצוות, בלי עין הרע.

"כמובן שזה לא קל. לכל עשיר יש את השעה שלו שהוא מקבל קהל, כל אחד במיקום אחר, יש כאלו שמתאגדים כמה ביחד ומחלקים שם תרומות במשותף, יש כאלו שמקבלים קהל בבוקר ויש כאלו שמקבלים קהל רק אחר הצהריים.

"הייתי עובד קשה בפורים, אבל ב"ה כיסינו מדי שנה את ההוצאות של ליל הסדר בלונג ביץ', וגם הכנסנו תרומות למימון הפעילות באוקראינה. "אני לא אשכח את אותו עשיר שהיה מארגן כל שנה 'כולל פורים', במסגרתו למדו עשרות בחורים במשך שעות בליל פורים, אחרי חצות הלילה סיימו את הלימוד, והיו יושבים לסעודה. אני הייתי בא לשם בשעה שלוש וחצי לפנות בוקר כדי לרקוד שם, וכל שנה הייתי יוצא ממנו עם זוג תפילין מהודרות עבור נער בר מצווה אוקראיני. כל שנה הוא היה קונה זוג אחד של תפילין, ומביא לי תפילין מוכנות, כשנסעתי לפסח לאוקראינה, הייתי מאתר נער בר מצווה שהיתה לי סיבה לחשוב שהוא באמת יניח את התפילין, והייתי נותן לו אותן במתנה.

"כמובן שכדי לרקוד בשלוש וחצי לפנות בוקר, צריכים לחלק את הלילה, לישון קצת לפני וקצת אחרי, אבל לתת תפילין לילד יהודי, תפילין שאולי הוא יניח כל ימי חייו בזכות הריקוד הזה, זה שווה את המאמץ!
"כך, מידי פורים הייתי 'מרים את פסח', בסייעתא דשמיא, וראיתי שזה בכלל לא בדיחה!!!"

פורים בבית סבא

כמובן שכדי לעשות דברים כאלו משלמים מחיר. לא זכיתי לחוות הרבה שנים פורים עם המשפחה ועם הילדים שלי, אני זוכר את הגעגוע שהיה בי לחגוג את הפורים עם הסבא הרה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל, הפורים אצלו היה חוויה מאוד מאוד מיוחדת, ונאלצתי לוותר עליה.

בצעירותי, היינו הולכים לסבא כל שנה בפורים ויושבים אצלו במשך שעות. היינו מתפללים שחרית בקרלין ברח' יואל, שם שותים מיד אחרי התפילה ורוקדים מספר שעות, לאחר מכן היינו באים לסבא, אני הגעתי עם אבי מורי וגם שאר הדודים היו באים, כולם היו שתויים או שתויים למחצה, והיה שם מעמד מאוד מאוד מיוחד, עם שמחת פורים אמיתית מויראדיג...

לסבא שלי היו חסידים רבים, כל השנה היו באים לבקש ממנו ברכות, ובפורים זה היה ממש במספרים גדולים, וכל זה תוך כדי שאנחנו רוקדים ושרים שם.

באופן מיוחד אני זוכר מקרה שבו אחד השכנים של סבא זצ"ל, הגיע אליו בפורים, וסיפר שיש לו בן שנשוי כבר כמה שנים ועדיין לא זכה לילדים. סבא שלי בירך אותו שיזכה בעז"ה לזרע של קיימא, אבל השכן לא הסתפק בכך, הוא דרש הבטחה. לאחר כמה פעמים שעמד על כך בתוקף, קם סבי, וביקש שכל הנוכחים כאחד יגזרו בגזירה שלאותו זוג חשוך ילדים יוולד בן! כל הנוכחים, וגם אני הקטן בכללם הסכמנו אתו פה אחד, ולתקופת השנה נולד להם בן!

כמובן שזה לא היה קל לוותר על פורים בירושלים, פורים אצל סבא, פורים עם המשפחה, פורים בקרלין, כל אחד בפני עצמו שווה הון רב, אבל הרי היתה לי שליחות למלא, וב"ה מילאנו אותה במשך שנים רבות בחסד ה' עלינו כל הימים.

הגדול של לרג המתנה

תרום 28 ל
למשך 14
סך כל התרום

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה
6 כרכים כשה

ספר 'ה
על 'משנה

הכרך החדש
בהוצאת

שווי המתנה בה

תורמים לארגון
'אחינו' זרוע הקירוב
של 'דרשו'
ומקבלים מתנות
ענק של ספרים
מארגון 'דרשו'.
ללא הגרלות וללא כוכביות

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר 'המפתח'
על 'משנה ברורה'

שווי המתנה בחנויות 488 ש"ח

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

שווי המתנה בחנויות 425 ש"ח

דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אל יאחזיקו לך שר
אל הוציאת הכרך החדש של שו"ע מהדורת 'דרשו'

שימו לב:
ניתן לתרום
ולהזמין ספרים
אך ורק בעמדות
נדירים פלוס.

תרום 28 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש של שו"ע

בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 574 ש"ח

ש"ח לחודש
חודשים
מה 392 ש"ח

קבלים
מתנה

ה ברורה'

יכנה קשה

מפתח'

ה ברורה'

ש של שו"ע

'דרשו'

גויות 637 ש"ח

כאשר הגבאי ערך לאותו יהודי את ה'מי שברך' המסורתית, והגיע לחלק של 'בעבור שייתן', נדהם הרב סקלאר לשמוע את היהודי מקריא במבטא כבד רשימה ארוכה של ספרים, מש"ס בהוצאה מחודשת ועד סטים של ספרים עדכניים, שיצאו לשוק אך לאחרונה. מבירור אצל אחד הגבאים התברר לו סיפורו המדהים של האיש. "קוראים לו אליהו סטופניצקי", אמר הגבאי...

תשמעו סיפור מיוחד ששמעתי מהרב סקלאר, אותו פגשתי באקראי בנסיעה בין עירונית קצרה

מאת: הרב ישראל היימן

"לְיְהוָה הֵיטָה אֹרְחָה" (מגילת אסתר ה', ט"ז)

תשמעו סיפור מיוחד. את הסיפור הזה שמעתי מכלי ראשון וממש באקראי בימים אלו, מעשה מופלא שמלבד כמה תובנות שניתן להפיק ממנו, הוא ממחיש את עוצמתה של השמחה הפנימית שפועלת כל מיני טובות לאדם, ובעיקר היא 'מספיגה' לעומק הנפש כל מעשה שנעשה מתוך שמחה.

הסיפור ממש מתאים לימים אלו, ימים נפלאים אשר בהם אנו מצווים על 'מרבין בשמחה', ומשמים משפיעים על כל יהודי שפע של שמחה פנימית אותה ניתן להטעין במעמקי הנפש, ולקחת איתנו לכל השנה, מן הראוי ללמוד מעט על כוחה של השמחה בעשיית המצוות ואת פעולתה להשריש פנימה כל מעשה טוב.

ועכשיו לסיפור:

את הרב סקלאר פגשתי באקראי בנסיעה בין עירונית קצרה. "תשמע סיפור יפה", הוא אמר לי, "אולי יהיה לך איך לזכות בו את הציבור בתובנה שתחזק עוד אנשים".

סב אשתו של הרב סקלאר מתגורר ברעננה. עיר שאין בה ריכוז חרדי גדול. הוא מתפלל בבית כנסת מזדקן של אנשים שכולם חצו את גיל הגבורות לאו"ט. שנה אחת לקראת חג שמחת תורה, בקשו כמה מחברי בית הכנסת לרענן את האווירה שאופפת את בית הכנסת במשך כל השנה, מטבע הדברים, ולהביא כמה צעירים נמרצים שיחממו את מצב הרוח ואת הריקודים לכבוד התורה ביום שמחתה.

כמה מהמתפללים אכן הזמינו את נכדיהם לחג, וביקשו מהם להיענות ולבוא לשמוח ולשמח בחג את מתפללי בית הכנסת. גם הרב סקלאר שהיה בשנתו הראשונה אחרי החתונה, נענה לקריאת הסב ובא להתארח עם משפחתו במטרה לעורר ו'להצעיר' את האווירה בבית הכנסת.

בערב החג הגיע הרב סקלאר לבית הכנסת, וניסה להכין אותו לקראת הריקודים כמקובל להזיז את הספסלים ולפתוח רחבה

קטנה. להוותו הוא מגלה שכל הספסלים מחוברים לרצפת בית הכנסת... הרב סקלאר קרוץ מחומר שלא מתיישב, והוא מצא איזה פתרון אפילו למשוכה הזו...

תפילת ערבית וההקפות עברו על המתפללים בהתרוממות הרוח, הרב סקלאר וחבריו אכן רקדו ושמוחו, הרקידו ושימחו את כל מתפללי בית הכנסת, שעדנה הייתה להם לאור הפנים החדשות והמרעננות שהגיעו לבית הכנסת. גם בבוקר החג התקיימו ההקפות מתוך גילה רינה ודיצה בהתרוממות הרוח.

בשעת קריאת התורה נחשף הרב סקלאר להתרחשות מעניינת: אחד המתפללים - יהודי מבוגר ובעל מבטא רוסי כבד, עלה לתורה בהתרגשות. כאשר הגבאי ערך לאותו יהודי את ה'מי שברך' המסורתית והגיע לחלק של 'בעבור שייתן' נדהם הרב סקלאר לשמוע את היהודי מקריא במבטא כבד רשימה ארוכה של ספרים, מש"ס בהוצאה מחודשת ועד סטים של ספרים עדכניים, שיצאו לשוק אך לאחרונה. מבירור אצל אחד הגבאים התברר לו סיפורו המדהים של האיש.

"קוראים לו אליהו סטופניצקי", אמר הגבאי, "הוא עולה מרוסיה,

סטפנובסקי שוכב כאוב, בודד ובמצב קשה מבחינה נפשית. הוא לא מזהה אף אחד, ולא מתקשר בכלל עם הסביבה. הם מנסים לעודד אותו ולהזכיר לו את השעות היפות משנים עברו, אך ללא הועיל. שמות חבריו מבית הכנסת ואנקדוטות שונות מהעבר, לא מעלות בזיכרונו שום דבר, והוא בכלל לא מבין מה רוצים ממנו האנשים האלו.

בהברקה של רגע, הרב סקלאר רוכן אליו ומזכיר לו את הספרים. הוא מקריא לו מהזיכרון חלק משמות הספרים אותם הוא תרם בשנים האחרונות, ופתאום סטפנובסקי מתעורר לחיים... הוא נוטל את ספר התורה מידיהם מתבק ומנשק אותו בדמעות שליש. הם נשארים שם עוד דקות ארוכות, ומשוררים איתו משירי החג עד שהגיעה השעה להיפרד.

לאחר תקופה קצרה הרב סקלאר מקבל את הידיעה המעציבה, על כך שסטפנובסקי עבר לישיבה של מעלה ללמוד בכל אותם ספרים אותם הוא תרם מעומק ליבו במשך השנים...

מעבר לעובדה המדהימה שסטפנובסקי, שחלם כל חייו על תרומה של ספר תורה, נפטר לאחר שספר תורה הגיע עד אליו 'להיפרד' - יש כאן מוסר השכל עצום בעניינה של השמחה.

הוא היה שרוי במצב נורא, בו הוא לא מכיר אף אחד. שום דבר לא הצליח להחזיר אותו אל השפיות ואל ארץ החיים. רק הספרים! רק כשהזכירו לו את שמות הספרים הוא חזר באחת לרגעים יקרים של צלילות הדעת. כי את הספרים הוא תרם מעומק ליבו, מתוך שמחה של מצווה ריקודים ושירים. זה נכנס לו כל כך עמוק אל תוך הנפש. זה זרם לו בוורידים.

זהו כוחם של ימים נשגבים אלו, וזוהי כוחה של השמחה שמושפעת עלינו בכל שנה מחדש בימי הפורים.

אפשר לקיים את כל התורה כולה, ולעבוד את ה' יתברך בכל הלב. אם עושים את זה מתוך שמחה זה נבלע עמוק כל כך בשית הנפש, בצורה שאי אפשר להוציא את זה עד זיבולא בתרייתא ועד בכלל.

זוהי התביעה של תורתנו הקדושה "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב". לא מדובר על מי שלא מקיים מצוות, לא על מי שחלילה עובר על התורה הקדושה. הקללות ניתנות למי שלא מבין את החשיבות של השמחה בעבודת ה' וההטמעה של התורה והמצוות לעומק הנפש.

עבודת הימים היא "לעשות אותם ימי משתה ושמחה" - להשפיע שמחה לתוך החיים של עבודת ה', ולנסך את יין התורה אל תוך נפשותינו בימי הפורים האלו.

שם הוא שימש כגנרל חשוב בצבא האדום, הוא אדם די בודד ואפילו המשפחה הקטנה שכן יש לו, לא שומרים איתו על קשר. שנים רבות הוא חסך פרוטה לפרטה עד שהצטבר בידיו סכום הגון מאד, בו הוא רצה להשתמש לכתובת ספר תורה מהודר שייכנס לבית הכנסת. גבאי בית הכנסת ששמע ממנו על התוכניות אמר לו בזהירות: 'תראה... ספרי תורה יש כאן ב"ה הרבה מאד, לאורך השנים בבית כנסת של אנשים מבוגרים, נתרמו כבר ספרי תורה רבים. מה שכן חסר כאן זה ספרי לימוד, ספריה עשירה ומתחזקת, שאנשים ילמדו בה. זה זיכוי הרבים גדול לאין שיעור, מספר תורה שיעמוד בארון הקודש ויפתחו אותו לפי תורנות פעם בכמה חודשים'.

"סטפנובסקי סבר וקיבל, ואכן כל שנה לפני חג שמחת תורה הוא מברר איזה ספרים צריך לחדש בספריית בית הכנסת, וכן איזה סטים שימושיים נוספו לאחרונה לאוצר היהודי, ואחרי העליה לתורה הוא מציג רשימה מכובדת של ספרים אותם הוא מתחייב לתרום במהלך השנה הקרובה.

"עד עכשיו הוא תרם ספרים בשווי כולל של למעלה מ-250,000 ₪!!" וזה נהפך ממש למפעל חיים שלו!"...

הרב סקלאר נדהם, הוא פנה לחבריו וסיפר להם במילים קצרות את הסיפור, והם החליטו לעשות 'עסק' ולכבד את היהודי היקר הזה. אם לא היתה לו חגיגת הכנסת ספר תורה, לפחות נעשה לו חגיגה מהתרומה המכובדת הזו. הם תפסו את סטפנובסקי המבוגר, ובהתרגשות רקדו איתו דקות ארוכות כאות כבוד על תרומתו הגדולה ובהזדהות עם מפעל חייו...

זה נהפך למנהג של קבע. כל שנה מספר אברכים צעירים באים לבית הכנסת המזדקן והולך... הקפות בלילה, הקפות בבוקר, תפילות וקידוש כמקובל, והם אף פעם לא שוכחים את סטפנובסקי, וממתינים למי שברך ולרשימת הספרים שאחריהם הם מרקידים אותו דקות ארוכות, לכבוד התורה ומכבדיה.

באחת השנים הגיע הרב סקלאר כדרכו לחג, ובמהלך תפילת ערבית וההקפות הוא חש שמושהו חסר לו... עוברות דקות ארוכות עד שהוא מצליח להניח את האצבע על מה שמפריע לו... סטפנובסקי חסר. הרב סקלאר מברר ונודע לו שסטפנובסקי מאושפז במצב סיעודי בבית החולים בכפר סבא.

בבוקר החג אחרי התפילה, ההקפות והסעודה מחליט הרב סקלאר יחד עם חבר לצאת עם ספר תורה לכיוון בית החולים בכפר סבא, לשמח את סטפנובסקי ולערוך לו הקפות.

בהגיעם לבית החולים לאחר צעדה ארוכה, הם מגלים את

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

למרות זאת הוא לא כעס, לא הקפיד ולא שאל את רעייתו מהיכן הגיע הכסף, אלא פשוט פנה לומר 'שלום עליכם' ולקדש על היין, וכך ישבו לסעודת שבת מתוך התרוממות הרוח. באמצע הסעודה שאלה הרעיה את בעלה: "אתה לא שואל מהיכן הגיע הכסף?"

כשפורים קרב ובא בצעדי ענק, כדאי שתבחרו למה אתם רוצים להתחפש...

הרב יחיאל יהושע גולדברג

בשבת פרשת משפטים, לפני שבועיים, פגשתי חבר שהיה יחד עם הבן שלו, בן שש או שבע. נעצרנו לשוחח מעט, ואז רציתי להתייחס גם לילד שעמד בצד, מעט מבויש, שאלתי אותו: "נו מוישי... למה אתה מתחפש?". השיב לי מוישי בפשטות: "אני עוד לא יודע!".

אמרתי לו: "מוישי היקר, ענית תשובה מאוד מאוד חכמה. אני רוצה לומר לך שגם אני עוד לא יודע למה אני מתחפש...".

הוא וגם אבא שלו הסתכלו עלי בתימהון לא מוסתר. "מה זאת אומרת למה אתה מתחפש? הרי אתה בן אדם מבוגר, אנשים בגילך כבר לא מתחפשים..."

השבתי להם: "אתם טועים ידידי, אנשים בגילי מתחפשים לא רק בפורים... אנחנו מתחפשים כל השנה! ואני, אני עוד לא יודע למה אני מתחפש... אני עדיין מנסה 'לאבחן' את עצמי כדי לקבל תשובה לשאלה הזאת..."

למה הכוונה? הרי טבע האדם הוא להסתיר את הפנימיות שלו, לכסות על המגרעות שלו ועל החסרונות שלו. אבל אנחנו הרי לא מושלמים ואין לנו את היכולת להיות מושלמים, לכן אנחנו מוצאים פתרון מאוד קל ונוח, להתחפש.

בוודאי יש בין הקוראים כאלו שחושבים שאני עומד עכשיו להטיף להם וגם לי עצמי על כך שזאת לא הדרך הנכונה, ושסאור להתחפש, כל אחד צריך להסתובב 'עם האמת שלו', ולהפגין אותה כלפי חוץ בלי להתבייש, אבל לא, זה לא הכיוון שלי הפעם.

אני רוצה לומר בעיקר לעצמי, ואם אתם רוצים להקשיב אתם מוזמנים להטות אוזן: אני רוצה לומר לעצמי שההיפך הוא הנכון, להתחפש זה טוב, להתחפש זה מצוין! זאת שיטה טובה ויעילה מאוד כדי להתגבר על קשיים, להתמודד עם בעיות וגם כדי לתקן מידות פגומות.

אבל כאן צריכים זהירות רבה ושימת לב מיוחדת למה אנחנו מתחפשים. ולכן אני רוצה להציע לעצמי וגם לכם, שלפני פורים נחשוב טוב טוב, כל אחד ואחד, למה אני רוצה להתחפש השנה? איזו תחפושת אני רוצה ללבוש השנה בפורים. איזו מסכה אני רוצה להניחו על הפנים שלי, כדי שמזוים פורים זה ועד יום פורים הבא עלינו לטובה, נוכל להשתפר בעניין הזה ולהפוך את ה'תחפושת' הזאת לחלק אמיתי מהפנימיות שלנו!!!

זה גם מה שאמר רבי שמעון בר יוחאי לתלמידיו (מגילה יב ע"א),

שמאחר ועם ישראל השתחוו לצלם בימי נבוכדנצר, ועשו זאת רק כלפי חוץ, לא מכל הלב אלא רק בחיצוניות שלהם מאימתו של הרשע, לכן העניש אותם הקב"ה בגזירה שהיתה רק כלפי חוץ, הם רק חשבו שעומדים להשמיד אותם, ובפועל לא נפלה שיערה משערות ראשם ארצה. ההיפך הוא הנכון, הם עוד יצאו כשידם על העליונה וניצחו במלחמה. כלומר, כל המושג הזה של פורים מושתת על מה שנקראה כלפי חוץ, למרות שבמפנים הוא שונה לחלוטין - תחפושת!!!

אם כך זאת העבודה שלנו בפורים, להתחפש לאנשים טובים יותר, וכל אחד צריך לבחור לעצמו את התחפושת הטובה ובמועילה ביותר בהתאם למצבו האישי.

למה כדאי להתחפש?

האמת היא שבאמת 'לב יודע מרת נפשו', כל אחד יודע איפה הוא לא בסדר, באיזה תחום הוא צריך להשתפר, ולמה כדאי לו להתחפש. אבל אני חושב שיש איזה דבר כללי בדור שלנו, שכולנו צריכים להתחזק, או לפחות רובנו, וזה העניין של העצבים הרופפים... אנחנו חיים בדור שבו לאנשים אין סבלנות ואורך רוח. כולנו לחוצים כל הזמן, יש לנו משכנתא לכסות, לא מספיק מרוצים מההצלחה של הילדים, מודאגים מזה שאין מספיק הצעות שידוכים לילד, ושהבוס בעבודה אולי לא כל כך מרוצה מאתנו בתקופה האחרונה... אנשים כל הזמן מודאגים ולחוצים, ולכן כשמגיע איזשהו אתגר קטן

הדרך להתפרצות או לחלופין למשבר, קצרה מאוד.

לכן אני מציע הצעה... בואו נתחפש לאנשים עם סבלנות ואורך רוח. בואו נתחפש לאנשים רגועים ושלווים. בספר הקדוש 'אמרי פנחס' מהרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א, מופיעה אמרה מעניינת שיש שהפכו אותה לפתגם: "אם לא הולך כמו שרוצים - רוצים כמו שהולך..."

בואו נחשוב רגע מה כתוב באמרה הזאת. לא כתוב שאם לא הולך כמו שרוצים 'מסכימים עם מה שהולך'. לא ולא! רוצים כמו שהולך! לא רק להסכים ולקבל בהכנעה את רצון ה', אלא לרצות בכך. אם הקב"ה רצה שאני יאחר עכשיו את האוטובוס, זאת אומרת שזה טוב לי, זה המצב הכי טוב שיכול להיות! אין בזה שום דבר רע, זה הטוב המוחלט! היום היה נכון עבורי לאחר את האוטובוס!!!

אבל זה לא דבר שבא מעצמו. אנשים עם עצבים רופפים לא יכולים בבוקר אחד להפוך לאנשים רגועים. צריכים להתחפש, כאילו אנחנו רגועים, בהמשך זה כבר יהיה בבחינת 'הרגל נעשה טבע' בעזרת ה'. אני רוצה לספר סיפור נפלא ששמעתי מדודי, הגה"ח רבי ישראל נח גולדברג שליט"א: הרה"ק רבי שבתי הופשטיין זיע"א, אביו של המגיד הקדוש מקוזניץ זיע"א, היה עובד ככורך ספרים לפרנסתו, ולכן היו מכנים אותו 'רבי שבתי איינבינדר', כלומר 'רבי שבתי הכורך'. פרנסתו לא היתה מצויה לו בריווח גדול, בלשון המעטה, אבל הוא הקפיד מאוד להתפרנס מיגיע כפיו ולא לקבל מתנת בשר ודם. לימים החמיר המצב כל כך, עד שכבר לא היה בבית אפילו פרוטה כדי לקנות אוכל לשבת. הוא ורעייתו היו חשוכי ילדים ל"ע, אבל הם עצמם גם צריכים לקנות בשר ודגים כדי לעשות את השבת.

באה רעייתו של רבי שבתי ואמרה לו, בעלי היקר, אין כלום בבית. שום דבר! איך נעשה שבת?

נענה רבי שבתי ואמר לה, הקב"ה ישלח לנו. ואם לא ישלח, נישאר רעבים. אני מבקש מאוד שלא תבקשי מתנת בשר ודם וגם לא את הלוואתם. הבטיחה האשה לקיים את רצונו, וכשהגיע יום שישי ואין להם אפילו פרוטה לפרוטה, אמר רבי שבתי שהוא יוצא לבית הכנסת, אם אין מה להכין לשבת, לפחות הוא יוכל לשבת וללמוד במשך כמה שעות, בלילה הוא ישוב הביתה לישון, כי אוכל ממילא אין להם.

לא שואל שאלות

הלך לבית הכנסת, למד במשך שעות, אמר שיר השירים, התפלל עם הציבור ולאחר מכן נשאר בבית הכנסת. ממילא אין לו סיבה להזדרז הביתה, כי אין בבית דבר וחצי דבר.

כשהגיע לביתו, נדהם לראות שהבית מלא אורה, וניחוח נעים של תבשילי שבת ממלא את החלל. הוא חשב לתומו שכנראה רעייתו לא עמדה בדיבור ובצר לה פנתה לבקש הלוואה או אולי מתנת בשר ודם, למרות שרצונו היה שלא תעשה זאת. אבל למרות זאת הוא לא כעס ולא הקפיד עליה וגם לא אמר דבר ולא שאל את רעייתו מהיכן הגיע הכסף, אלא פשוט פנה לומר 'שלום עליכם' ולקדש על היין, וכך ישבו לסעודת שבת מתוך התרוממות הרוח.

באמצע הסעודה שאלה הרעייה את בעלה "אתה לא שואל מהיכן

הגיע הכסף", והשיב לה שהוא חשש להביך אותה ולכן לא רצה לשאול.

השיבה לו רעייתו: חלילה לי מלהמרות את פך. אני לא זיתי ממצוותך ולא ביקשתי שום דבר מאף אחד, אבל כשראיתי שהשבת מתקרבת ואין בידי שום דבר להכין לכבוד שבת, חשבתי לעצמי, אם לא אוכל לבשל, לפחות אשקיע בניקיונות מיוחדים לשבת, יותר מהרגיל, אם לא יהיה לנו אוכל, לפחות הבית יהיה נקי לכבוד שבת.

תוך כדי ניקיון יסודי, מצאתי פתאום תכשיט ישן שאבד לי לפני שנים, מיהרתי למכור אותו ובכסף שקיבלתי תמורתו קניתי את צרכי השבת, אבל אתה כבר לא היית בבית ולא היה לי זמן להודיע לך על כך!

שמח רבי שבתי שמחה גדולה והחל לרקוד בשירה ושמחה על החסד שעשה עמהם הקב"ה, וכך רקדו השניים שעה ארוכה.

באותו זמן ישב הבעל שם טוב הקדוש במעוזבוז' וצחק פעם ופעמיים, במוצאי שבת שאלו בכרי התלמידים מה היה הצחוק הזה בשבת, והבעל שם טוב ביקש שהעגלון ירתום את העגלה לסוסים, ונסעו לאפטא, שם התגורר רבי שבתי, נכנסו לביתו ושם שאל אותו הבעל שם הקדוש, מה עשית אתמול בסעודת ליל שבת?

רבי שבתי התבייש לספר, וחשב שאולי מעשיו היו שלא כראוי, אבל הבעל שם טוב הקדוש עודד אותו ואמר שמעשיו גרמו נחת רוח גדולה בשמים, ובירך אותו שבזכות זה יזכה לבן שיאיר את העולם, ואף ביקש שיקראו לילד ישראל, על שמו, למרות שזה היה בחייו.

והבן הזה התפרסם לימים כמגיד הקדוש מקוזניץ זיע"א.

עד כאן הסיפור ששמעתי מדודי שליט"א... עכשיו אני רוצה לשאול, על מה ולמה היתה השמחה הגדולה בשמים? זה שיהודי שקרה לו נס יוצא בריקוד של שמחה, זה כזה מאורע מיוחד וחריג? אני יכול לראות לכם מאות אנשים שעושים סעודות הודיה כל שנה ורוקדים ושמחים ומאושרים. מה כל כך מיוחד בסיפור הזה של רבי שבתי הכורך מאפטא?

אם יורשה לי, אני חושב שעיקר הגדלות שלו היתה שהוא לא אמר מילה, לא כעס ולא הקפיד ואפילו לא שאל מהיכן הגיע הכסף. הוא פשוט קיבל את זה שרעייתו לא שמעה בקולו בשלוות נפש, למרות שהיה לו מאוד מאוד חשוב העניין הזה שלא ליהנות ממתנת בשר ודם, ואף שהיא הסכימה איתו על כך והבטיחה לעשות כמצוותו, וכעת נראה היה לו שהיא חלילה נהגה בצורה שונה ממה שאמרה, הוא לא הקפיד אפילו לא לרגע אחד, אני חושב שזה החלק הכי גדול בסיפור הזה.

אנחנו לא בדרגה הזאת, אבל אנחנו יכולים אולי להתחפש לאנשים שמחזיקים במידה הזאת, פחות כעס והקפדה, פחות מריבות ותסכולים, פשוט לקבל את גזירת הבורא בהכנעה ובשמחה, ולהתפלל שהקב"ה לא ינסה אותנו בניסיונות קשים מדי...

על רצפת המחלקה

ועוד סיפור אחד לסיום, ששמעתי אותו ממש באחרונה מחברי הטוב, בעל המעשה. הוא סיפר לי את זה כשזה היה ממש טרי,

באותו יום, וכך היה המעשה:

אותו יהודי שהיה בבית החולים לצד אחד מילדיו שאושפז לכמה ימים. הבעיה היתה שבגלל מחסור במקום במחלקה, שמו את הילד בחדר צדדי, צפוף מאוד ובלי שום תנאים נורמליים. לאבא לא היתה אפילו כורסא לשבת עליה במשך הלילה, בוודאי לא כזאת שנפתחת למיטה כמו שמקובל במחלקות הילדים. כל מה שהיה לו זה רק כסא.

הוא היה מאוד עייף, אחרי יום עבודה, ולא הצליח לישון על הכסא, לכן, בלית ברירה, הוא לקח סדין נקי, פרש על הרצפה לצד מיטתו של הילד, ונשכב על הרצפה לישון.

"לומר על זה שזה לא היה נוח, זה בלשון המעטה", הוא אומר, "העצמות שלי כאבו, לקח לי לפחות שעתיים להירדם למרות שהייתי עייף מאוד, וכך בשעה שלוש לפנות בוקר הצלחתי להירדם איכשהו, אבל אז, בשעה חמש בבוקר באה האחות והעירה אותי ואת הילד, כדי לתת לו תרופה..."

"אני ממש הייתי מתוסכל מזה. עד שסוף סוף נרדמתי, למה להעיר אותי? על מה ולמה עשה לי ה' ככה? אני עכשיו לא אצליח להירדם שוב על הרצפה... נורא ואיום."

"קמתי והתחלתי להסתובב מעט בחדר, והנה עוברת האחות

הראשית של המחלקה ומבחינה בי: "מה? אתם עדיין כאן? בואו נעביר אתכם לחדר אחר, בדיוק התפנה מקום!"

"אחרי חמש דקות כבר היינו בחדר אחר, והנה... הפלא ופלא! יש שם כורסה נפתחת! כמה דקות נוספות עברו ואני כבר שקעתי בשינה, כשהפעם אני ישן על גבי מיטה נוחה שבעתיים מהמיטה עליה ישנתי עד כה... כך ישנתי עוד חמש שעות תמימות!"

"רק למחרת תפסתי מה קרה כאן. אני כעסתי והייתי מתוסכל מכך שהעירו אותי שלא לצורך של ממש, יכלו לתת לילד את התרופה גם בלי להעיר אותי, אבל בפועל זה היה לטובתי, כך הבחינה בי האחות הראשית ובתוך זמן קצר שודרגתי ועברתי למקום הרבה יותר טוב. היה שווה שיעירו אותי אחרי שעתיים שינה, כדי שאוכל לישן בנחת עוד חמש שעות."

כי באמת, הכל לטובה. אנחנו יודעים את זה ומאמינים בזה. אלא מה? קשה לנו לחיות עם ההרגשה הזאת יומם ולילה, ולזה יש תרופה: להתחפש, לעשות את עצמנו כאילו אנחנו רגועים, כאילו אנחנו מקבלים בשלווה את כל מה שקורה לנו, גם אם זה מכעיס מאוד לכאורה, ואם נתחפש מספיק טוב לאורך זמן, אולי זאת כבר לא תהיה רק תחפושת, אלא חלק בלתי נפרד מהאישיות הפנימית שלנו...

לתשומת לב מפיצי 'לקראת שבת'

הגיליון הבא של פרשת כי תשא, יודפס במהדורה מצומצמת, ולא יחולק במקומות ההפצה הרגילים מהדורת המייל, תופץ כרגיל ביום חמישי

להצטרפות dirshu@dirshu.co.il

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

חדש. בכל שנה ושנה מתעוררת הגזירה של המן והאחשוורוש, ועם ישראל מתחייב כליה רח"ל, ורק בזכות המצוות שישאל מקיימים בפורים, מתנות לאביונים, משתה ושמחה, משלוח מנות ומקרא מגילה - המצוות האלו מגינות על עם ישראל. כמוכן שכוח התורה של ילדי ישראל הקדושים והטהורים מונע אסונות ומבטל מעל ישראל גזירות קשות נוראות, ולכן צריכים להשקיע בילדים, צריכים ללמד אותם כמה גדול ועצום הכח שיש בידיים שלהם, הם אומרים עוד משנה, עוד פרק תהילים, עוד כמה שורות של גמרא עם רש"י, והם מצילים אלפים ורבבות מאסונות קשים ומרים.

צריכים להחדיר את זה בלב של הילדים, לגרום להם להבין ולהפנים את זה. להבין שכל מילה של תורה יש לה כח, והיא מושכת על האדם ועל העולם כולו השפעות טובות.

ויהי רצון שנזכה לעשות את ימי הפורים הללו כהלכתם, ששים ושמחים בשמחה של מצווה, ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

להדריך את החיילים, זה פרויקט שייקח לפחות שנתיים שלוש... איך אפשר לנהל מבצע כזה אדיר של השמדת עם ביום אחד? כולנו יודעים שהנאצים ימ"ש וזכרם ניסו להשמיד את העם היהודי ואפילו בשש שנים הם לא הצליחו.

אלא מאי? היה להם, לאחשוורוש והמן, צבא אדיר ורב כח, עם מערכת פיקוד מסודרת ועם יכולות מאוד מאוד גבוהות. ובכל זאת עם ישראל ניצח אותם. איך? עם לימוד התורה של הילדים ועם הזעקה התמימה של אסתר המלכה שאמרה למלכו של עולם איככה אוכל וראית'!!!

לכן פורים של יום חגם של הילדים, כי כמו הילדים שהיו אז, גם הילדים בני ימינו, יכולים לבטל גזירות. יש להם את הכח לעשות את זה.

אני רוצה לומר לכם דבר נורא, וכדאי שכל הורה יגיד את זה לילדים שלו!

רבינו הקדוש האריז"ל, אשר כל רז לא אניס ליה וכל דבריו אש אוכלה, אומר דבר נורא. הוא אומר שבכל שנה ושנה, יש לנו נס פורים

"כולם מסביב צחקו, אבל זאת לא היתה הפתעה גדולה, ידענו שמרן לא יודע איך הוא נראה...
 "היתה פעם אחרת, לא בפורים, שראיתי איך הביאו לבית מרן תמונה שלו, תמונה גדולה ויפה. שאלנו את מרן: 'הרב יודע מי זה בתמונה?', הוא התבונן מעט והשיב: 'ער האט קוסובר פנים', כלומר, יש לו צורה של בני העיר קוסובה, בה נולדו מרן החזון איש ואחותו מרת פעשא מרים, הלא היא אמו של מרן הגר"ח זצ"ל. הוא בעצם זיהה את השיין המשפחתי, אבל לא ידע שהאיש הזה שדומה לבני משפחתו, זה הוא בעצמו..."

"פעם אחרת זכיתי להתארח על שולחנו של מרן זצ"ל בסעודת פורים, לפני כ-15 בערך, כשהרבנית עוד היתה בחיים. היה שם מאוד צפוף, באו בני המשפחה, תלמידים ומקורבים, בחדר הקטן הזה הצליחו להידחק עשרות רבות של בני אדם, הביאו לשם תזמורת, והיה גם חזן שהשמיע כמה קטעי חזנות לכבוד היום ולכבוד המקום..."

"אמרנו דברי תורה, חלקם באווירה פורימית משהו. גם אני אמרתי כמה 'ווערטלאך', אבל מרן לא צחק, לא הגיב, לא הקשיב. הוא בהה באוויר בזמן שמסביב יהום הסער."

"ישבתי אז ליד חתנו של מרן, הגאון רבי זליג ברוורמן שליט"א. הערתי את תשומת לבו ושאלתי אותו: 'השווער שלכם נמצא כאן איתנו? תראו, הוא לא מחובר למה שקורה כאן בכלל!'"

"רבי זליג אמר לי בפשטות: 'בוודאי שלא. הוא באמת לא כאן איתנו, הוא לומד עכשיו, אם תסתכל עליו טוב אתה תראה שהוא לא סתם בוהה באוויר, הוא שקוע במחשבות, הוא עסוק בסוגיא כלשהי ולכן הוא מנותק כך ממה שקורה מסביב'."

"עבורי זה היה כמו מכת חשמל. להתרכז בכזאת צורה מושלמת בסוגיא, כשמסביב בלגאן עצום ורעש נורא ואיום? איך אפשר!
 "לסיום אספר לכם סיפור שלא ראיתי בעצמי, אבל שמעתי אותו מפיו של בעל המעשה, רבי צבי ירוב שליט"א."

"היה זה לפני למעלה מעשרים שנה, רבי צבי הגיע למרן הגר"ח זצ"ל בפורים, וכטוב לב המלך אמר לו איזה ווארט מעניין. הגאון מוולנא כותב, שמה שכתוב במגילה שאחשוורוש עשה משתה לכל מדינות המלך מאה ושמונים יום, אומר הגר"א שכאן מרומו המבחן הגדול שעושים לאדם בשמים, כשנפטר האדם לבית עולמו אחרי אריכות ימיו ושניו, הוא מגיע בפני בית דין מעלה, נותנים לו 'סטנדר', אומרים לו: עמוד והשמע את דברותיך, וכך בוחנים אותו במשך 180 יום, שיחזור על כל מה שלמד בעולם הזה..."

"מרן הגר"ח שמע והזדעזע. הוסיף הרב ירוב ואמר לו: 'הרבי בוודאי יעבור את המבחן הזה בהצלחה...!'"

"רבי חיים פרץ בבכי, כך מספר הרב ירוב, 'אבל זה לא היה סתם בכי. זה היה בכי היסטרי וחסר מעצורים שנמשך דקות ארוכות, הוא בכה ובכה מהפחד שלא יעבור את המבחן הזה... ומה נענה אנן אבתריה???'"

התקופה שבה החל להשיב בקצרה "בו"ה".
 אבל הוא לא הסתפק בברכה כללית, הוא רצה ברכה מפורטת מפה קדשו של מרן זצ"ל, על העניינים שהציקו לו, ולכן החליט להמתין ליום הפורים. היה זה קצת אחרי פסח, והיהודי הזה חיכה בכיליון עיניים שיגיע פורים, כי הוא ידע שבפורים מרן מברך באופן יותר מפורט.

והנה פורים קרב ובא, בהגיע היום הוא הלך להתפלל מוקדם, התארגן מראש, ויצא לרח' רשב"ם שכבר היה עמוס באנשים שבאו לבקש ברכה..."

במשך כשעתיים הוא עמד בתור הארוך, התקדם עוד צעד ועוד צעד, עד שהגיע תורו להיכנס אל הקודש פנימה. נכנס, נעמד לפני מרן, ובאותו רגע הוא קיבל מעין שיתוק. הוא לא זכר למה הוא הגיע לכאן ומה הוא אמור לעשות..."

מרן זצ"ל המתין לשמוע מה בפיו, והוא שותק. שאל אותו מרן: "מה אתה רוצה שאברך אותך?", והוא התעשת לרגע, והשיב: "ברכה והצלחה". חייך, בירך אותו בברכה והצלחה, ובתוך שניה הוא כבר מצא את עצמו בחוץ, תופס את ראשו בשתי ידיו ולא מבין מה קרה פה. קרוב לשנה הוא מחכה לרגע הזה כי הוא לא רוצה לשמוע 'ברכה והצלחה' אלא לקבל ברכה מפורטת, והנה הרגע הנכסף הגיע, מרן שואל אותו איזו ברכה הוא רוצה לקבל, והוא השיב 'ברכה והצלחה'... הייתכן?"

"אלא", הסביר לי החבר, "משמים סידרו את זה כך. אם אני צריך להתמודד עם אתגר מסוים, לפעמים ימנעו ממני לקבל ברכה מגדול הדור על העניין הזה, כי טובתי היא שהבעיה תמשיך להיות קיימת ואני אמשיך להתמודד איתה..."

הילד שהתחפש לסבא

עוד מספר הרב שטרן: "מרן זצ"ל היה מחבב מאוד את התחפזות היהודיות, ילדים שהתחפשו לכהן גדול, מרדכי הצדיק, ספר תורה, דמויות רבניות, זה מאוד מצא חן בעיניו. אם הוא היה רואה ילד שהתחפש לשודד וכדו', זה לא נשא חן בעיניו בכלל."

"פעם אחת כשעמדתי שם, הגיע אחד מנכדיו של מרן זצ"ל יחד עם ילדיו, הנינים של מרן. הם נכנסו לתת לסבא משלוח מנות ולהתברך מפיו."

"אחד הנינים התחפש ל... רבי חיים קנייבסקי. שמו לו זקן לבן כמו של מרן, היה לו פראק כמו של מרן וגם כובע מאוד דומה.
 "מאחר ואמו של הילד חששה שלא כולם יצליחו להבין למי הוא התחפש, היא הדביקה על הכובע שלו תמונה קטנה של הסבא מרן הגר"ח, כדי לוודא שכולם יידעו למי התחפש הילד."

"מרן ראה את הילד וחייך, אבל הנכד רבי אריה קנייבסקי שליט"א, הבין שהוא כנראה לא מבין את המשמעות של התחפזות: 'סבא יודע למי הילד התחפש?', הוא שאל, ומרן השיב בחיוב ובחיוך... 'כן אני יודע...! ר' אריה המשיך בשלו: 'נו... למי הוא התחפש?'. נענה מרן ואמר: 'הוא התחפש לרבי יודל שפירא'..."

כל נשימה שלו היתה תורה. כל דקה פנויה - קודש ללימוד. אהבת התורה שלו ידיעת התורה שלו היו שלא כדרך הטבע. לדוגמא פעם שאל אותו הרב ירוב - אחד המקורבים ששימש כ'כותב' של דברי תורתו - בדבר מדרש האומר כי לבית המקדש ישנם שבעים שמוות. רבי חיים אמר לו לשבת, לקח דף ועט, ומיד העלה על הכתב מתוך זכרונו וידיעותיו בתורה א כל שבעים שמוות של בית המקדש! לזכור ולדעת בעליפה שבעים שמוות, זה בר שאינו לפי דרך הטבע! זה משהו גבוה, שמיימי!

פעם שאלתי את רבי חיים בשם אברכים בכולל ששואלים מהו הפטנט לזכור את התורה. אמר רבי חיים: "תגיד להם, שמי שמחפש פטנטים - סימן שאינו רוצה ללמוד..."

התקשר אלי הגאון המפורסם רבי אשר אריאלי שליט"א, מראשי ישיבת מיר בירושלים באומרו שרוצה לשאול אותי שאלה. התפלאתי: רבי אשר רוצה לשאול אותי?! והלא הוא מגיד שיעור מפורסם וגדול... מה שהוא רצה לשאול אותי היה, האם זה נכון ששאלתי פעם את רבי חיים מהי הדרך להגיע לכזו גדלות בתורה והוא ענה לי "חזרה. אישרתי לו שאכן כן, שאלתי אותו וזו היתה תשובתו. וכששאלתי שוב את רבי חיים: "חזרה?! הרי כל אחד יכול לחזור!", ענה לי: "כגון כל בבא בתרא ביום אחד..." זה נקרא "חזרה" אצל רבי חיים.

מהיכן הגיע הכינוי "שר התורה"?

"שר התורה" אינו כינוי שניתן לקנות תמורת כסף, ולא תואר של רב או של דיין. זהו כינוי שהוא בחינה של 'מתנה שמקבלים משמים'. היו הרבה גדולי ישראל שלא נקראו כך. רבי חיים היה "שר התורה", הוא היה דבוק בתורה יומם ולילה.

כולם מדברים על הסיפור הידוע, שפעם עשה רב יחיים סיום על מסכת ברכות תוך כדי חלום הלילה. תמיד כשניסו לשאול אותו על כך, היה משתמט מלענות תשובה על כך. פעם אחת כשילדיו שאלו אותו על כך ענה בקצרה: "לא ברכות אלא כתובות". אני שאלתי אותו פעם איך הוא יודע שעשה בחלום סיום על כל המסכת? אולי למד בחלום 'רק' עשרים או שלושים דפים? בתשובה לשאלתי רבי חיים השתמט ואמר לי בחיוך: "רבי ראובן, מה זה מחייב אותי? כוסית יין?!"

כך שאלתי אותו על רבים מה'מופתים' שהיו מסופרים על לימודו. אספר משהו שחשבתי לא לספרו, אך אחד מהגדולים אמר לי שדווקא את זה עלי כן לספר:

פעם, לפני כשש שנים, אמר לי רבי חיים בשאלה: "אני יכול להגיד לך משהו כמו שכתוב בגמרא 'לאמור - לא אמור' (כלומר, במילים אחרות, 'שישאר בינינו')? אמרתי לו: "כן". אמר לי רבי חיים כך: "לכל אחד הרי יש 'מועד לכל חי', וגם אני אגיע לשם בבוא יומי. אני רוצה מאד שאתה תלמד ש"ס אחרי". אמרתי לו: "הרי יש לכם ילדים..." אמר לי רבי חיים:

גדול הדור ואהב תלמידי חכמים, ואמר כי כאשר היו באים אליו תלמידי חכמים לדין, לא היה מניח ראשו על הכר עד שמצא איך לזכות את התלמידי חכמים בדין.

אני יהודי חסידי הקשור לרבי ממכונבוקא-בעלזא שליט"א, עטור שטריימל, לבוש 'וויסע זאקן' וכדומה, אך אצל רבי חיים לא הלבוש היה קובע, אלא רק ה"תורה", וכשהיה מדבר עם מישהו בלימוד והוא הוכיח את ידיעותיו, שמח על כך כמוצא שלל רב, כפשוטו. ישנם אנשים שבוחנים את האחר ורוצים לראות מה הוא לא יודע, לתפוס אותו בחסרון ידיעתו, אבל רבי חיים לא היה כך, הוא אהב לראות שהאחר יודע ונהנה מכך עד מאד.

היו עוד יהודים שזכו לשוחח עימו כמוך?

איני יודע. יהודים רבים מאוד היו באים אליו. אני זכיתי במשך כעשרים שנה להיות מיוחד בצורה זו של דיבור בלימוד וטיול במכמני התורה. אמנם היו נכנסים אליו הרבה ראשי ישיבות ותלמידי חכמים, שואלים שאלה ומקבלים תשובה והולכים הלאה. לי היתה, כאמור, זכות מיוחדת... סיפר לי הרב לאמפין (מגני גאולה, ירושלים) כי שמע בעצמו איך שרבי חיים אמר לי, שאבוא לגור בארץ ואז תהיה לו חברותא טובה... מפעם לפעם, כשעבר זמן מאז ביקורי אצלו, היה רבי חיים שואל עלי, ואז היו מתקשרים אליו מביתו ומבקשים שאבוא, ואני כמובן עליתי על המטוס בהקדם האפשרי ובאתי אליו.

באלו שנים מדובר

מלפני כעשרים וחמש שנה, עד לפני כשלוש שנים, שבהן כבר לא כל כך נכנסתי אל רב יחיים כמו בשנים שלפני כן.

לפני מספר שנים, כשרבי חיים לא היה בקו הבריאות עקב אירוע מוחי שעבר, הגעתי מיד לארץ. אמנם הדלת היתה פתוחה והמוני יהודים צבאו עליה וביקשו להיכנס, אך אף אחד לא הורשה להכנס אליו מחמת חולשתו. כשעמדתי שם בין האנשים, משאך הבחינה בי הרבנית ע"ה, קראה בקול: "תנו לו להיכנס, תנו לו להיכנס, הוא מבריא את הרב...". בפעמים אחרות היתה אומרת: "כשר' ראובן בא - אני מכירה את רבי חיים, הוא נעשה לאיש אחר..."

כשחיתנתי את בתי בארה"ק, באתי אליו עם הכלה ובני המשפחה לקבל את ברכתו לפני החתונה. לפליאת בני משפחתו ומקורביו, רבי חיים הביע מיד את רצונו לבוא ולהשתתף בחתונה של 'ר' ראובן, למרות שבאותו זמן כבר כמעט לא יצא מביתו לשמחות חתונה אלא רק בקוש יאצל ילדיו ובני משפחתו הקרובים. למעשה, הוא לא הובא אל החתונה מסיבות שונות, אך למחרת היום, למרות שבדרך כלל לא זכר מיום אחד למשנהו מה שלא קשור לתורה, העיר לבנו על כך שלא לקח אותו לחתונה של 'ר' ראובן' שהתקיימה אמש, ועמד על כך שהיום רוצה הוא שיקחו אותו אל ה'שבע ברכות'. ואכן, באותו ערב הגיע רבי חיים אל השבע ברכות, ויש לדי זמן ארוך ביותר במושגים שלו: שתים עשרה דקות שלמות...

"אינו דומה מי שלומד כי הוא מחויב ללמוד, למי שלומד מתוך רצון ואהבה. זה משהו אחר לגמרי! תלמד כמו רבא".

כאמור, זכיתי לאהבה ולקירבה מיוחדת מצידו, והיה לי כדאי לבוא אלי ובכל פעם ולו רק בשביל להתבשם מאהבת התורה המיוחדת שלו. בהקשר לכך אספר עובדה מעניינת: זכיתי לקירבה מיוחדת אל הרבי מ"תולדות אברהם יצחק" שליט"א, ובמשך כשלושים שנה, בכל פעם שהיה מגיע לאנטוורפן, היה מתאכסן אצלי בבית. שנה אחת בערב יום כיפור, הייתי בירושלים ונכחתי ב'טיש' שהוא ערך בבית מדרשו 'טיש' שכולו התעוררות ודבקות מתוך בכיות והרגשת קדושה. והנה באמצע ה'טיש' קיבלתי לפתע טלפון מר' משה סמוטני הי"ו מקורבו של מרן רבי חיים, המברר מדוע לא הגעתי ואומר לי כי הרב קורא לי לבוא ולסעוד עימו את הסעודה המפסקת. מיד ניגשתי אל האדמו"ר מ"תולדות אברהם יצחק" ואמרתי לו שאני נאלץ ללכת. הרבי התפלא והזכיר לי כי רצה לכבד אותי בברכת המזון, אך כשאמרתי לו כי נקראתי לביתו של רבי חיים קניבסקי, הרבי סבר וקיבל: "נו, רבי חיים, ס'איז עפעס אנדערש...".

כשהגעתי לביתו של רבי חיים בשעת אחר הצהריים של ערב יום כיפור, הוא ישב על מקומו בעליית הגג ועסק בתורה. רק מעטים הורשו וזכו להגיע אליו למקום זה, ואני זכיתי לכך כמעט בכל פעם שהגעתי אליו. מיד התחלנו לדבר בלימוד. הסדר הרגיל היה שרבי חיים אכל סעודה מפסקת כשעתיים וחצי לפני "כל נדרי", והנה ישבנו ודיברנו בלימוד עד עשרים וחמש דקות לפני "כל נדרי". או אז מיהר רבי חיים לרדת מעליית הגג, כשהוא נאנח ואומר: "אוי אוי, חייבים לאכול סעודה מפסקת" לשאלת הרבנית בפליאה: "חיים, מה קרה?" השיב רבי חיים בשלוש מילים: "ר' ראובן פה...".

כך ראיתי בחוש שכאשר רבי חיים מדבר בלימוד הוא שוכח מכל העולם כולו. כולו היה רותח ומבעבע ב"ריתחא דאורייתא" כשהוא אינו מצוי כלל בעולם הזה. כך נראה יהודי ששקוע כל כולו בלימוד.

זכיתי ללמוד ממנו הרבה דברים חוץ מהתורה עצמה. שהרי את מה שכתוב בגמרא יכולתי גם אני ללמוד בעצמי, אך את כל ההנהגות שמעבר לתורה ולגמרא, את זה אפשר היה ללמוד ולהשכיל רק בהימצאות על ידו.

האם דיברתם איתו בנושאים שונים שעלו על הפרק?

לא. אמנם מבחינת הקירבה בינינו יכולתי לדבר איתו על הכל, והיו אף פעמים שגדולים וטובים ביקשוני לדבר עימו בנושאים שונים שהיו על הפרק בציבור החרדי, אולם אני לא נעתרתי לכך. השארתי את הקשר בינינו רק לשיחה בדברי תורה.

אמנם פעם אחת, כשהעולם כולו רעש וסער עם ההתמוטטות של "מגדלי התאומים" בארצות הברית בעקבות התקפת טרור, שאלתי

אותו אם שמע על כך, והוא ענה לי כי אינו יודע על מה אני מדבר... שאלתי אותו: הרי כתוב בגמרא בשבועות דף ו', שתנא אחד אמר לשני למה הוא מתעלם ואינו מתעניין בסביבתו, והרי צריך לדעת מה נעשה. ענה לי רבי חיים כי כתוב שם ש'צריך' לדעת, אבל לא כתוב ש'חייבים' לדעת...

כך היה מופשט מכל ענייני העולם הזה, וזאת בהתאם לתפילתו היומיומת שכידוע היה מתפלל כל יום שישכח את כי ידיעותיו חוץ מדברי תורה. ואכן תפילותיו נענו, אני יודע בידיעה ברורה שכך היה, והמעשה הבא יוכח.

אין לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה

יום אחד בשעות אחר הצהריים כשישבתי אצלו, נכנס אליי יהודי מחו"ל ואמר לו: "רבי חרב עלי עולמי. אתמול קיבלתי ידיעה שכל רכושי הלך לטמיון. כעת אני נוסע הביתה ויודע שאין לי ממה להתפרנס". אני ראיתי ושמעתי כמו עיני ואוזני את רבי חיים נד בראשו ומשתתף בצערו של היהודי ואומר לו בחמלה: "אזוי, אזוי...". למחרת לפני הצהריים, כשישבתי במחיצתו של רבי חיים, הגיע שוב אותו יהודי אמריקאי, ברצונו להיפרד מרבי חיי, ואמר לו: "רבי! מה אני עושה?! איך אני חוזר הביתה?!". והנה להפתעתי רבי חיים שואלו: "מה יש?" והיהודי עונה: "אין לי מאיפה להתפרנס". ורבי חיים שואלו שוב: "מה קרה?".

התפלאתי מאד על כך, שהרי עימו הייתי ביום האתמול כשאותו יהודי בא לרבי חיים מדמם ובוכה על צרתו, ואיך יתכן כי רבי חיים לא זוכר מכך מאום?! שאלתי את בני הבית והמקורבים איך זה יתכן שרבי חיים שמע אתמול את סיפורו הכואב וקורע הלב, והשתתף בצערו, והיום הוא אינו זוכר מכך כלום?! ענו לי שככה זה אצלו. כל יום הוא מתפלל שישכח את כל מה שסביבו כדי שלא יפריעו מלימוד התורה. כי אילו היה זוכר את כל מה שדיברו איתו והתייעצו איתו הרי שהוא לא היה הוא...

פעם הוא גם אמר לי בלשון זאת, שהוא מתפלל כל יום שישכח את כל מה שסביבו ואינו נוגע אליו, שלא יפריעו ולא יזכרו. ואכן, לעיתים קרובות ראיתי אצלו, שמשעה לשעה לא זכר דברים ששמע במילי דעלמא, ויהי לפלא, שכן לפי כח זכרונו המופלא היה יכול וצריך לזכור הרבה יותר מכל אדם אחר. דבר זה הוא חידוש שאיננו מוכר אצל גדולים אחרים.

פעם שאלתי את רבי חיים: הרי יהודים רבים באים אליכם לשאול שאלות, מדוע לקמץ כליך בזמן קבלת הקהל? והרי הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כותב בספרו "אגרות משה" שכל אחד צריך לתת מעשה מזמנו למען הזולת. אמר רבי חיים שהוא יודע על תשובה זו של הגר"מ ואכן הוא נותן כל יום שעה מזמנו. אמרתי לו: הרי אתם ערים כל יום שמונה עשרה שעות שעות, לכן צריכים אתם לתת שעותיים בכל יום, ענה לי רבי חיים: "אתה צודק ואכן שעה אחת ביום אני נותן ועוד שעה בכל יום גוזלים ממני...".

ידי אלו, וכתוב "ואתם הדבקים בה' חיים כולכם היום" ע"י דיבוקן בת"ח יזכו לחיות". דהיינו, קח כסף מהתלמידיי' חכם ותעשה ממנו מסחר ביזנס, ובכך תהנה אותו ותזכה לחיים. זה והפשט, שאם לא כן היתה הגמרא צריכה לומר שיקבע איתו שיעור... אלא שלקבוע שיעור עם התלמיד-חכם מתאים רק לאנשים מסויימים, ואילו כסף מתאים לכולי עלמא... הוספתי ואמרתי משל, שאם יש יהודי בבית-הכנסת שניגש כל יום אל הרב ואומר לו משהו מהגיגיו, הרב יסתכל עלי ועל טרדן שבא אליו כל יום עם אמירה אחרת. אבל על יהודי שיגש אל הרב כל יום ויתן לו שטר של מאה דולר, יגיד הרב "ירבו כמותו בישראל"... ר' חיים נהנה מהדברים ואמר כי "זה לא מופרך".

פעם הייתי אצלו בל"ג בעומר, כשבאותו יום היתה אמורה להתקיים שמחת נישואין במשפחתו. שאלני רבי חיים היכן מובא בש"ס ענין זה של חתונה בל"ג בעומר? אמנם רבי חיים ידע שלא כתוב בגמרא דבר כזה, אך רצה לשמעו ממני מה אני אומר על כך.

עניתי לו שכתוב בסנהדרין ע"ו: "האוהב את שכנו ומקרב את קרובו והמשיא בנו ובתו סמוך לפרקו, עליו הכתוב אומר אז תקרא וה' יענה"... נניח שיהודי אירס את בנו בשבוע שלפני פסח, כמובן שהוא טרוד בהכנסת החג וכל הכרוך בכך ולא יכול לחתן את בנו לפני החג, ולא בחג עצמו, וכן לא אחרי-כך בימי הספירה. יוצא אם כן, שהיום הראשון בו הוא יכול להשיא את בנו סמוך לפרקו הוא בל"ג בעומר... רבי חיים נהנה ואמר: "נישט שלעכט, סי ניט אוועק צו מאכן" (לא מופרך, אי אפשר לדחות סברא זאת...) גם בפעם הזאת זכיתי להנות אותו ולגרום לו לחייך.

(קטעים מתוך ראיון לעיתון המודיע פסח תשפ"ב)

רבי מרדכי גרינפלד שליט"א רב דחסידי ויזניץ באנטוורפן, ביקשני פעם לשאול את רבי חיים שאלה: ליד ביתו יש עץ ענק ורב שורשים, ושורשיו חודרים אל מתחת ליסודות הבנין ומסכנים אותו, שאלתו היא: האם מותר לקצץ את העץ? שאלתי את רבי חיים את השאלה, והוא שאל: "האם זה אילן סרק?", עניתי שכן, ורבי חיים תמה: "אז מה השאלה?! הרי כתוב במפורש 'ואתו תכרות' לעומת עץ פרי שעליו כתוב 'אותו לא תכרות'. הרגשתי באותו רגע כאילו רבי חיים שפך עלי קומקום של רותחין, על שאלתי הפשוטה שתשובתה כה ברורה. אמרתי לו שאצל חסידים יותר מקפידים וחוששים בכל זאת לכרות את העץ, ועזרני ה' ונזכרתי בפסקי תוספות פסחים קל"ב: "הקוצץ אילן סרק אינו רואה סימן ברכה". כשאמרתי זאת אמר רבי חיים בהתפעלות: הו, עכשיו זו כבר באמת שאלה..." למעשה, לאחר זמן קצר העץ הנ"ל קרס מעצמו אולי בזכות אמירתו של רבי חיים.

פעם אחת שאל אותי: "מהו הדבר הכי מצוי שעל ידו מתקרב ומתקשר בן אדם אחד לשני?" עניתי לו על אתר: "כסף". פקח עלי רבי חיים את עיניו ואמר בפליאה: "ר' ראובן! אתה אומר כך?! אמרתי לו "כן". שאלני: "איפה?" (כומר, מאיפה אני לוקח את זה?). עזרני ה' והברקתי לו תשובה: בכתובות קי"א שואלת הגרמא על הפסוק "ואתם הדבקים ב' אלוקיכם חיים כולכם היום" וכי אפשר להידבק בשכינה? והלא אש אוכלה הוא, אלא... כל העושה פרקמטיא לתלמיד חכם מעלה עליו הכתוב כאילו מידבק בשכינה. ועל זה מפרש רש"י: העושה פרקמטיא. מתעסק בממון ת"ח כדי שיגיע להם שכר והם פנויים לעסוק בתורה על

המשך מעמוד 9 | מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל

ולפתע אמרו לי שרבינו מחפשני, וכי הוא מחכה לי בחוץ. לא הבנתי מה קרה, למה הטריח עצמו לרדת שלוש קומות מלמעלה. התברר שבא במיוחד לבקש סליחה, על כך שלא יכול היה לקבל את פני כשבאתי להביא לו משלוח...

"עמדתי איתו פעם ודברנו בענייני הישיבה. לפתע נכנס יהודי ושאל האם יכול לשאול שאלה, אמר לו רבינו בפשטות: 'אני רק מלמד כאן, יש כאן את הגר"ר יהושע נויבירט שהוא פוסק, תשאל אותו'..." (מתוך הספר 'גאון ישראל')

מספר רבי יהודה: "לאחר כמה ימים פגשתי את אותו בעל מוסד ושאלתי: מה היה, איך התרשמת? ואמר לי: 'סלח לי ר' יהודה! תמיד אמרתי לך, אני יודע שרובך גאון וצדיק, אבל מה אעשה, הוא תמים'. אז הבנתי שלפעמים שפיץ פקחות זה להראות עצמו תמים..."

סיפר הגר"ר אביעזר שפירא משיגח ישיבת 'קול תורה' לצעירים: "הייתי רגיל לבוא אליו בפורים להביא לו משלוח מנות, באחת השנים באתי והוא ישן. למחרת התקיימו מבחני קבלה לישיבה בחדרי שיעורים בקומה התחתונה, והייתי באמצע לראיין בחורים,

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל

הם גורמים להיזק, או שאולי הורו היתר לעצמם באומרם שכך היא הדרך, שאוכלים והכל מסביב מתלכלך, אבל רבי אליהו לימד אותנו שבדברים מהסוג הזה צריכים להיות מחמירים, להחמיר בלי גבול ומידה, להתרחק כמטחוני קשת מאבק של גזילה, והוא עצמו - לא רק שאת עצמו הציל מחשש זה, אלא שבאותה נשימה גם דאג להציל עוד ארבעים או חמישים יהודים נוספים, שלא תהא תקלה תחת ידם, באותה מסיבת מרעים שנערכה בבית החתן...

כשעשיתי קידוש, היד שלי רעדה מעט וייתכן שנשפך יין על המפה והכתמים אותה. האמת שהייתי צריך להיזהר יותר, לא נזהרתי מספיק, ומדין תורה אני צריך לשלם על זה את העלות של הכביסה, לכן אני מבקש שתמחלו לי בלב שלם, כדי שלא אצטרך לשלם, וכשאתם מוחלים לי, אני מבקש שתמחלו כבר גם לכל שאר האנשים שהיו כאן, וחלקם גם לכלכו מעט את המפה, כל אחד לפי חלקו..."

כי כשאנשים היו עסוקים באוכל, חלקם לא שמו לב שעל הדרך

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ באיזה אופן יצא המתפלל בשבת תפילה של חול ידי חובתו?
- ◆ המאחר לתפילת הציבור - מתי יתחיל תפילת שמונה עשרה?
- ◆ איזו תפילה ניתן להתפלל רק בתקופה מסוימת בשנה?

מהלכות תפילת תשלומין

- המתחיל תפילתו יחד עם הציבור - יש שכתבו שמותר להתחיל אף כשלא יוכל לסיים ולענות לכל הדברים הנ"ל, ויש שהסתפק בדבר.
- סדר העדיפות לעניית דברים שבקדושה הוא: 'אמן' יהא שמייה רבה, 'קדושה', 'ברכו', 'אמן של ברכות' הא-ל הקדוש' ו'שומע תפילה', ואמן על ברכות אחרות.
- מי שלא התחיל את תפילת העמידה יחד עם הציבור, רשאי להתחיל במקביל לחזרת הש"ן, וכשיגיע החזן לקדושה יאמר עמו את כל נוסח הקדושה.
- יחיד המגיע בתפילתו למקום הקדושה כשהציבור אומרים את קדושת 'ובא לציון' המכונה 'קדושה דסידרא', או את הקדושה שבברכת 'יוצר' - אסור לומר קדושה עמהם.
- המתחיל תפילת העמידה במקביל לחזרת הש"ן, עדיף שיתפלל את כל התפילה מילה במילה עם החזן, כדי שיגיע יחד עמו בנחת לסיום ברכת 'שומע תפילה' ול'מודים'.

מהלכות 'תפילה קצרה'

- הנמצא במצב בו אינו יכול להתפלל את תפילת העמידה כד"ן - יאמר את שלש הברכות הראשונות ושלש האחרונות, וביניהן יאמר את תפילת 'הביננו', הכוללת את עיקרי הברכות האמצעיות.
- אין להתפלל תפילת 'הביננו' בחורף, מפני שאין בה בקשת 'טל ומטר'; וכן אין להתפלל תפילה זו במוצאי שבת ויום טוב, מפני שצריך לומר בהם 'אתה חוננתנו'.
- כשניתן להתפלל את תפילת העמידה כד"נה - אסור להתפלל 'הביננו'; ובימינו אין להתפלל הביננו בגין טרדה המפריעה לכוונת התפילה, משום שבלאו הכי אין אנו זוכים לכוון בתפילה כראוי.

- המחסיר תפילה שאין צריך לומר בה 'יעלה ויבוא', או 'על הניסים', ובתפילה שלאחריה צריך לאומרם - יאמרם גם בתפילת התשלומין; ואם לא אמר - יצא ידי חובה.
- המחסיר תפילת מנחה של ערב שבת - יתפלל פעמיים ערבית של שבת; ואם התפלל תפילה של חול לשם תשלומין - יצא ידי חובה.
- המחסיר תפילת מנחה של שבת - יתפלל פעמיים ערבית במוצאי שבת, ואם התפלל תפילת מנחה של שבת לשם תשלומין - לא יצא ידי חובה. ולא יאמר 'אתה חוננתנו' בתפילת התשלומין.

מהלכות טעות בתפילה

- מי שהתפלל תפילת חול במנחה של שבת, או שלא הזכיר 'יעלה ויבוא' בתפילת מנחה של ראש חודש, ונזכר בכך בלילה - יתפלל וינתנה שאם חייב בתפילה - תהא לחובה, ואם לא - תהא לנדבה.
- מי שטעה במנחה של ערב שבת ב'ברכת השנים' ואמר 'ותן ברכה' במקום 'ותן טל ומטר' או להיפך, ונזכר בכך רק בליל שבת - יש אומרים שינהג כנ"ל, ויש אומרים שישלים בליל שבת כרגיל.
- מי ששגה בתפילת שמונה עשרה והוסיף 'יעלה ויבוא', 'על הניסים', וכיוצא בזה, שלא במועד - אם טרם סיים את הברכה ישוב לתחילתה, ואם סיימה - ימשיך בתפילתו.

מהלכות תפילה בציבור למאחר

- מי שאינו מתחיל את תפילת שמונה עשרה יחד עם הציבור, לא יתחיל אלא כשיוכל לסיים עד שיגיע החזן לקדושה'.

לפתע נכנס לשם יהודי שקנה דג, וצעק בקול גדול: 'לכבוד שבת קדש'. הלקוחות אמנם נבהלו, וחלק מהם החלו לנוס מהחנות, אבל אני הבנתי את הסימן שהקב"ה שלח לי...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על 'לכבוד שבת קודש'

לא. נכנס עם אשתו למסעדה, וביקש מבעל המסעדה שיביא להם חתיכת דג קטנה - בשווי עשרים שקלים ולא יותר.

כעבור כמה דקות הגיע בעל המסעדה ובידיו מגש עמוס בדגים. "הדגשתי לך מראש שאין לי יותר מעשרים שקל", קרא לעברו הבעל ההמום.

השיב לו בעל המסעדה: "תאכלו בהנאה, לבריאות, וכשתסיימו אספר לכם מדוע הגשתי לפניכם את המגש הזה".
לאחר שסיימו, החל הלה לספר:

"הייתי אדם מסורת. השתדלתי לשמור שבת וללכת לתפילות. דא עקא, השקעתי את ראשי בעסקים, ואט אט עזבתי גם את המעט שקיימתי. התקיים בי מקרא שכתוב (דברים לב, טו): 'וישמן ישורון ויבעט'....

"והנה לאחרונה אשתי החלה לדבר על ליבי, לשוב לכל הפחות למה שהיינו בתחילה, ולשמור שבת. ואני השבתי לה: 'אם הקב"ה ישלח לי סימן מן השמים - אקבל על עצמי לשמור שבת!'.
"היות ויש לי מסעדת דגים, הלכתי ביום ששי האחרון לבדוק כמה חנויות דגים בשוק. נכנסתי לאחת מהחנויות, ולפתע נכנס לשם יהודי וקנה דג, וצעק בקול גדול: 'לכבוד שבת קודש'. הלקוחות אמנם נבהלו, וחלק מהם החלו לנוס מהחנות, אבל אני הבנתי את הסימן שהקב"ה שלח לי כבקשתי. את השבת האחרונה כבר שמרתי.

"מיד כשנכנסת למסעדה זיהיתי אותך. אתה האיש שלו אני חייב את חי! בזכותך שבתי לשמור שבת, ובע"ה להוסיף ולהתחזק עוד ועוד!"...
"תמים תהיה עם ה' אלוקיך". ה' אוהב את התמימות הזאת. אותו יהודי תמים, שקיים את ההלכה ששמע מהרב הראשון בתמימות ובלתי להתבייש, זכה לחזק יהודי אחר בשמירת שבת.
(מתוך הספר 'משכני')

מעשה באדם, שלא היה כל כך שומר תורה ומצוות, שהזדמן לשיעור תורה ושמע מהרב שעל כל דבר שקונה לשבת יאמר: "לכבוד שבת קדש" לפי שהדיבור פועל הרבה בקדושה (משנ"ב בסימן רנ סק"ב). הוא קיבל על עצמו לנהוג כך.

ביום חמישי נכנס האיש לחנות, וקנה מוצר לשבת. כשהגביהו קרא בקול רם: "לכבוד שבת קדש". כל האנשים שעמדו לידו נבהלו, וגם הוא בעצמו התבייש, אך כל זאת לא מנע ממנו להמשיך בקבלה שקיבל על עצמו.

למחרת נכנס לחנות דגים גדולה בשוק. לאחר שבחר דג שמן וטוב, הגביהו וקרא בקול רעש גדול: "לכבוד שבת קדש"... האנשים מסביבו הביטו בו בתמיהה, והוא לא ידע היכן לטמון את ראשו מרב בושה. הוא מיהר לשלם את הכסף ולעזוב את החנות.

ביום ראשון הזדמן שוב לאיזשהו שיעור תורה, ושמע את הרב, שאותו לא הכיר, אומר לציבור ש'דרך ארץ קדמה לתורה' נאמר גם לגבי קיום מצוות. על האדם לקיים מצוות בצורה ניוחה, שלא תזיק לבריאות, ושלא תגרום חילול השם.

כדוגמא לדברים הביא הרב, שביום ששי האחרון, הוא היה בחנות דגים בשוק, ולפתע הגיע אדם לקנות דג, והחל לקרוא בקולי קולות: "לכבוד שבת קדש", בצורה שהבהילה מאוד את הלקוחות שהיו בחנות.

הלה שמע את הדברים, ולבו התכווץ. הוא מיהר לביתו וסיפר לאשתו: "אין לך מושג איך הרב דיבר כנגדי בשיעור. אמנם אף אחד מהשומעים לא הבין שהכוונה אלי, מכל מקום, לפי דבריו לא עשיתי טוב, ואני אנה אני בא? בסך הכל התכוונתי לעשות מצוה".

האשה רצתה לנחמו ולעודד את רוחו, והחליטה לצאת איתו לטיול רגלי. בהיותם מהלכים בדרך, עברו ליד מסעדה של דגים, וריח הדגים התפשט לרחוב. היא ביקשה מבעלה להיכנס למסעדה ולהזמין להם מנה קטנה, דא עקא, הבעל מצא בכיסו שטר של עשרים שקלים, ותו

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה